

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

(א) [ענין כזה ממלא ראש
השנה כה...], (ב) חמורה
דף [לד...], (ג) עיין תוס'
מנחות דף נב. ד"ה ואין,
(ד) חמורה [לד... לעיל כו.
[ע"ש]], (ה) [לעיל ה: יב:
כה... חמורה [לד...],
(ו) מעילה יח: (ז) דף ז:
(ח) דף לג: טו. [לעיל ו.],
(י) סוכה כ"א (כ) [סוכה
ל: ושם].

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה מכלל וכו'
ויס' לומר דמשום שיעור
מועט כזה לא חשיב:
(ב) ד"ה אין ציור וכו'
וסופו להקל אינו דין:

גליון הש"ס

גמ' כל דין שאתה דן
תחלתו להחמין. ע"י
שבת קלו ע"ז חוס' ד"ה
דמניא וחבשים יב ע"ז
מד"ה בן עזאי:

הגהות וצינונים

[א] בכ"י אמר רמי, עיני ההגות יעביץ וסדר הדורות: **[ב]** ככתיב: "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן" (בראשית 37:1). וכן קשיא ל"י (וכ"ה נבדל, דק"ס): **[ג]** עיין פ"ה לה"רמ" סוף תמורה ובחבורו "מִלֵּךְ מִלֵּךְ תוֹמֵי" (נבדל) שפירסם לזה, **תַּפְדֵּר**, וכן התמקח התיס' "אֵשׁ עֵבֶד דָּה" וזכא א"נ"ה הלימוד שטעונין גנייה (רש"ש: **[7]** "א"ר ליתא בכ"י המורה ב"ס" ונמוקי שו"ב" וכן העתק השגתא אריה ס' ורש מניחה ו) **העושה את ביתו** אחרו כדנן (רש"ש): **[א]** כדנן **ברבנן** עיני' על פסקי תוס' ס' (ע'): **[א]** אולי צ"ל **דריש** (ע"ה מילא כהה):

ליקוטי רש"י

ב' השפ'רין. כיון חזן
הזכר אפרן עמלה וכלא
תוססא אפרן עמלה לביסא
גדלס. כיון שפ'סא
פ'יקה מאליה בעצי
הקדש דליבא אינש
דבמצי' דל'סא דל'קס
אלס מעל המזיק ונפס
אפס לחולין, וכן דעתינן
ספסא חזן סוס מעילה
ינא אפרן לחולין דקלסא
דעסומיהו אפס וספסא,
ויסא דקמי אפס מעילה
אפס ריכא לריכא מעילה
ולא הוה אינש למעול
ושמי' הקדש אפרן רב
בעמי' אפר כחור.
שמינ' גזירה. דלפס
הקדש אפס גמלן קורא
אפס דקסן קמא, שסכין
מורס ככל יוס שסריס
ועסנא דל'סא המורס דכאמס
ד'קס' דיומא (ד' דל'ס)
גמלר כאן והרס וגמלר
לכאן וגמלר מוס לחולין
קמא וכן אפס דקסן
(ותמרה דל'ס) דתניא
ושמי' אפ' המורב
ושמי' בורא. אלמא
טעונה בורא וכליל כה.

ד"ה תרומת]. וכיון דטעון
גניזה אסור צהנאה
[תמורה לד].

הַנְּהִיגָה לַרְצֵן הַיָּמִי מִשְׁכַּחַת לָהֶן:
לְהַדוּם רַגְלָיו הִנְהַלְתָּן כִּשְׁהָן עֵצִין וְעַל
הַנְּהִיגָה אֵלֶּה לְאַחַר בִּיעֲשִׂרוּ אִם בִּשְׁעַת
ךָ לֹא חֲמִירָה מִשְׁכַּחַת וְנִבְעֵר אִסּוּרוֹ:
הֵלֵךְ מִעַל הַמִּסְפֵּי. וְחִיב קֶרֶן
מִעִילָה וְכַל דִּבְרֵי שְׁאִין בּוֹ קְדוּשַׁת הַגּוֹף
כְּגוֹן בְּהֵמָה שְׂאִינָה שֶׁל קֶרֶן וְכַל
שְׂאִינּוֹ כְּלֵי שֶׁרֶת כִּיּוֹן שִׁמְעַל בּוֹ יֵאָדָּם
לְחֻלִּין דְּתַנּוּ (מִעִילָה דף יט:). אִין מוֹעֵל
אַחֵר מוֹעֵל בְּמוֹקְדָשִׁין אֵלֶּה בְּהֵמָה
וְכַל שֶׁרֶת בְּלֶדֶד אֲבָל כֹּל מִיַּד אַחֲרִינָה
מִמִּעִילָה רֵאשׁוֹנָה נִפְקָא לְחֻלִּין דְּקִ"ל"
אִין מִעִילָה בְּכ"מ אֵלֶּה שִׁינּוֹ שֶׁנִּשְׁחַגְּנָה
מִקְדוּשָׁתוֹ וְאִמְאִי פֶת אִסּוּרָה הֵא
קוֹדֵם שֶׁנִּתְּנוּ הַפֶּת הִיא הֵיכָל
חֻלִּין: בַּעֲצֵי שְׁלִמִים. שֶׁהַחֲפִיסִין
לְדַמִּי שְׁלֵמִים לְמוֹכֵרִן וְלִיקָח דְּזַמִּיָּהּ
שְׁלֵמִים וְקִדְשִׁים קָלִים אִין לֵהֵם
מִעִילָה לְלֹא קִדְשֵׁי ה' קִרְיָן זִיָּה
שְׂכוּן לְעֵלִים וְאִין לְגִזְיָה בֵּהּ אֵלֶּה
לְאַחַר זִרְקָה דְּמִים אֵת הַאִימּוּרִין
וְאִסּוּרָה מִיָּהָל רִכִּיצָה עֲלִיָּהּ
וּמִמִּעִילָה הִוא לְאִימְעִיטִי בְּמִסְכַּת
מִעִילָה": וְאֵלֵּיכָּה דְרַבִּי יְהוּדָה.

פֿשט ליה רב חסדא בקדוּשׁין צפ"ז
(דף נה.) דאמר הקדש כמזיד אין
מתחלל אם נהנה ממנו כמזיד לא
יזא לחולין הלכך בשלמים שוגג
דידעו כמזיד דהקדש דהא לאו בני
מעילה נינהו. והכי נמי הוה מצי
למימר הכא כשהסיקו מזיד עסקין
מיהו שהסיקו משמע שוגג ומזיד ופיון
דמצי לאוקמה בין בשוגג בין כמזיד
אוקמה: ב"ה הַשְׁדָּפִין. בשליה
פרק בתרא דתמורה^ט מפרש אלו
נשרפין ואלו נקצרין: ואפר הקדש
לְעוֹלָם אסור. להכי נקט גבי הקדש
לעולם וגבי אשירה לא נקט לעולם
משום דאשירה יש לה הימחר אם
שורפה עו"ג וצטלה אצל הקדש אין
צו צטול והכי מפורש בשליה
תמורה: רמי בר חמא ורב שמעיה
אאפר הקדש לעולם אסור מהדרי:
באותו אפר ששפין גזיזה. קאמר
לעולם אסור וזהו אפר של תרומת
הדשן שלא הימחר מעילה בהסיקו:
ב"ה דין שאתה דן. שמתחלתו
אתה דנו כדי להחמיר עליו שהרי
חמור הוא ואחא מציא לו חומר
אחר כדקאמרת חמץ שהוא צבל
יראה אין דין שטעון שריפה וסופו
נמצא שחומר שאתה מוסיף עליו
גורם לו להקל: אינו דין. שהרי
הדין מלמד שיהא חמור והרי הוא
מקילו: שאם לא מציא נעים ישוב
יבטל. בתמיה ואף על גב דלאמר

ידה אבל בשעת ציעורו השנחמו צבל
קולא היא צמיי שהוא רוחה ללאת
לאמריין ^(צ) זקוק לצער וכשאין עזים
יעברנו: ודני דין אחר. שאינו קל
לקולא וצין לחומרא צמרה אזלין
ב עלי תחלמו להחמיר וסופו להקל:
סמך

מִי־יָדָע [קרא] דמאי למילף צמה מצינו:
ה וסירח דלא דמי ליה צבל תותירו:

**עצים דאיסורא. למחקר
בשרשיפא. כסא לישב עליו
ידי ממש אצל הנחת היסק
ציעורו: בטיילא במאתים.**

מכלל לרבנן דפליגי עליה שרו אפי' כשאבוקה כנגדו אלא עצים דאיסורא לרבנן היכי משכחת להו א"ר אמי^ט בר חמא בשרשיפא בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו הפת לרבנן דשרו בקמייתא מאי א"ל הפת אסורה ומה בין זו לערלה אמר רבא הכי השתא ערלה בטילה במאיתם הקדש אפילו באלף לא בטיל אלא אמר רבא אי קשיא ליה^י הא קשיא והלא מעל המסיק וכל היכא דמעל המסיק נפקו להו לחולין^{יב} אמר רב פפא הכא בעצי שלמים עסקינן ואליבא דר' יהוד' דאמר הקדש בשוגג מתחלל במזיד אינו מתחלל במזיד מאי מעמא לא כיון דלאו בר מעילה הוא לא נפיק לחולין שלמים נמי כיון דלאו בר מעילה נינהו לא נפקא לחולין וכל היכא דמעל המסיק נפקי

לחולין והא' תניא כל הנשרפין אפרין אפרין אסור
 * חוץ מעצי אשירה² ואפר הקדש לעולם אסור
 אמר רמי בר חמא כגון שנפלה דליקה מאיליה
 בעצי הקדש דליכא אינש דנמעול³ רב שמעי'
 אמר² באותן שמעונין גנזה⁴ דתניא⁵ ושמו
 בנחת ושמו כולו ושמו שלא יפזר⁶: ר' יהודה
 אומר אין ביעור וכו': תניא⁷ א"ר יהודה אין
 ביעור חמץ אלא שריפה והדין נותן ומה נותר
 שאינו בכל יראה וכל ימצא מעון שריפה חמץ
 שישנו בכל יראה וכל ימצא לא כל שכן
 שמעון שריפה אמרו לו * כל דין שאתה דן
 תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין לא מצא
 עצים לשורפו יהא יושב ובטל והתורה אמרה
 * תשביתו שאור מבתיכם בכל דבר שאתה
 יכול להשביתו חזר ר' יהודה ודנו דין אחת
 נותר אסור באכילה וחמץ אסור באכילה מה
 נותר בשריפה אף חמץ בשריפה אמרו לו
 גבילה תוכיח שאסורה באכילה ואינה טעונה
 שריפה אמר להן הפרש נותר אסור באכילה
 ובהנאה וחמץ אסור באכילה ובהנאה מה
 נותר מעון שריפה אף חמץ מעון שריפה אמרו
 לו שור הנסקל יוכיח שאסור באכילה
 ובהנאה ואינו מעון שריפה אמר להן הפרש
 נותר אסור באכילה ובהנאה וענוש כרת
 וחמץ אסור באכילה ובהנאה וענוש כרת
 מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה
 אמרו לו חלבו של שור הנסקל יוכיח שאסור
 באכילה ובהנאה וענוש כרת ואין מעון שריפה

חזר

צפרק קמח (דף יב:) לרבי
דבר גבי פלוגתייהו מיהא
בשיירא או¹⁷ צתוך שלשים
לשורפו יהא יושב וצטל ו
וחומר אלא גזירה שיה
דגזירת הכתוב הוא ואין לה

ה טפי וי"ל ללחמך בפסח
גותר שיהא בשריפה 77מי

ואם תאמר לרבנן הואיל והצת צאה מן הגחלים מאי עמים (ב"ק קא:) והא חיבא לא צשעת הנאה מצוערין

מכלל דרבנן דפליגי ע
כנגדו אלא עצים דאים
להו א"ר אמי^י בר חמא
רמי בר חמא מרב חס
הקדש ואפה בו הפת
מאי א"ל הפת אסור
אמר רבא הכי השתא
הקדש אפילו באלף ל
אי קשיא ליה^י הא ק
וכל היכא דמועל המ
אמר רב פפא הכא
ואליבא דר' יהוד' דאמ
במזיד אינו מתחלל
כיון דלאו בר מעילה
שלמים נמי כיון דלא
נפקא לחולין וכל הי

לחולצין והא' תניא כ'
 "חזן מעצי אשירה" וא'
 אמר רמי בר חמא כגון
 בעצי הקדש דליכא אי'
 אמר ב' באותן שמעונין
 בנחת ושמו כולו ושמו
 אומר אין ביעור וכו':
 ביעור חמץ אלא שריפה
 שאינו בכל יראה וכל
 שישנו בכל יראה וכו'
 שמעון שריפה אמרו
 תחלתו להחמיר וסופו
 עצים לשורפו יהא יוש'
 תשביתו שאור מבר'
 יכול להשביתו חזר ר'
 נותר אסור באכילה וזו
 נותר בשריפה אף ח'
 נבילה תוכיח שאסור
 שריפה אמר להן הפת'
 ובהנאה וחמץ אסור
 נותר מעון שריפה אף
 לו שור הנסקל ויוז'
 ובהנאה ואינו מעון ש'
 נותר אסור באכילה
 וחמץ אסור באכילה
 מה נותר בשריפה
 אמרו לו חלבו של שור
 באכילה ובהנאה וענו

לדאמרו לו חטאת העוף
סמיך לן כרצון דאמרי
מה נותר בשריפה אף
ל (ד' כד.) הנוטר בשריפה
צ"י יהודה חמץ בשריפה
יתר חלא שאר איסורין אבל
ממעטין וא"ת לעיל היכי
אז בחמץ צפסם דוקא דדמי
ה רצ"ל היא גופה מילף

מכילתא דרבנן שרן בשאבוקה
 ובצאנקה כנגדו חשיב כמו
 פריך בסוף לולב הגזול (סוה"מ.) ובהנה
 עמים דמשחן שהנחתן וציעורן שזה
 הן כבר במקום השלחנות ויש לומר
 משום (א) דציעור כזה לא חשיב הנאה
 אחר ציעורן לענין שביעית שהרי
 צאנקה דמינה ילפינן החס לכת
 לגמרי הנאה וציעורן שזה ולא
 ממעטינן אלא שאר עמים שאין
 הנחתן אלא אחר שנעשו גחלים לגמרי
 ולרבי עמים דלא משחן נמי הוה ליה
 לניסר דלדידיה כשאבוקה כנגדו
 הנחתן וציעורן שזה ואיכא למימר
 הואיל ורוב הנאה אחר ציעור אית לן
 לניסר דלא אסרה תורה בהן אבל
 חימה למאן דאמר לוחשות לרבי
 אסורים אמאי לא אסר בכל עמים
 כשביעית שהרי הנחתן וציעורן שזה
 הואיל ולא חשיב לכו מצוערות כשהן
 לוחשות דצאנקה הו עיקר הנאה:
 אפי' בא"ת לא בש"ל.

חַיִּמָּה מִהַ חוֹמֶר הָיָה הָאֵל
 הָאֵל הַקֹּדֶשׁ דִּבֶּר שֵׁשׁ לוֹ מִתְּחִיל הָאֵל
 ע"י חִילוּל וּמִטַּעַם זֶה אֵין דִּינוֹ לְהוֹיֹת
 צִבּוּל אֲפִילוֹ בְּאִסּוּר קָל וְאֲפִילוֹ מִדְּרַבָּנָן
 כְּדִמְרִינָן בְּרִישׁ בִּרְאָה (דף 7.)
בַּעֲצֵי שְׁלֵמִים. ה"מ לְאוֹקְמִי
 בַּעֲצֵי הַקֹּדֶשׁ וּצְמוּד
 וְאֵלִיצָה דְּרַבִּי יְהוּדָה אָלָא לְאֵלָא
 אֲוֹרַחָא דְּמִלְחָא לְעִצּוֹר צְמוּד:
וּרְמִינָהּ כֹּל הַנִּשְׁרָפִין וּבֹר.
 ה"מ לְאוֹקְמִי בַּעֲצֵי
 שְׁלֵמִים: **חֻץ** מַעֲצֵי אֲשִׁירָה.
 חַיִּמָּה לְרַשׁ"א חִיּוֹ כְּעֻדָּת
 גְּלוּלִים שֶׁנִּשְׁחַבְּרָה מֵאֵלֶיהָ דְּשִׁירָא
 כְּדִמְרִינָן בִּפְרָק כֹּל הַנִּלְמָדִים (פ"ג)
 (מ"א) וְאֵין לומר דִּהְכָּא מִיירִי בְּאֲשִׁירָה
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל דִּלָּן לָהּ צִטּוֹל עוֹלָמִית
 דֵּהָא בְּסוֹף תְּמוּרָה (ד' נה.) מִפְּרָשׁ
 דִּלְהִכִּי לֹא עָרִיב וְתָנִי אֲפִר הַקֹּדֶשׁ
 וְאֲשִׁירָה לְעוֹלָם אֲסוּרִין מִשּׁוּם דִּלְשִׁירָה
 יֵשׁ לָהּ הֵיחָד אִם שׁוּרְפָה עו"ג דְּעוֹלָה:
אֵין בִּיעוּר חֲמִין אִמָּא שְׂרִיפָה.
 גִּרְאָה דִּלְהִכָּה כְּרַבִּי יְהוּדָה
 דִּסְתָּם לֵן תְּנָא כּוֹחִיה בִּפְרָק בְּתֵרָא
 דִּתְמוּרָה (ד' נה.) וְאִתְ' אִכִּי בְּהָא
 דִּלְמָרָא ר' יְהוּדָה סוֹכָה אֵינֶה נוֹהֶגֶת
 אֲלָא בְּאַרְבַּע מֵימִין שְׁלֹשֶׁל יֵהָא נָמִי
 הִלְכָּה כְּמוֹתוֹ דִּסְתָּם נָמִי לֹא פְּלִיגִי
 רַבָּנָן אֲלָא מִטַּעַם דְּכֹל דִּין שִׁחְתָּלוּ
 לְהַחֲמִיר וְסוֹפוֹ לְהַקֵּל (ב) אֵין דִּין
 וּבִפְ"ק דְּסוֹכָה (ד' נה.) סְתָם לֵן תְּנָא
 כְּרַבָּנָן דִּקְתָּנִי הִדְלָה עֲלֶיהָ אִם הִגְפִין
 וְאִם הִדְלַעַת אִם קֶלְקַן כְּשִׁירָה וי"ל
 דִּהְכָּא חַיִּמָּא לֵן כְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם

דען אחר דיליף צמה מצינו אף על
וואסס חלוי יוכיחו ושתיק מ"מ לדר
חטאת ואסס צשריפה וליכא חוכית:
חמץ בשריפה. וא"ת למאן דדריש:
וואן דבר אחר צשריפה היכי יליף
מנותר ומירץ רצ"א דלית לן למעוטי
חמץ דדמי לנותר צכרת וצבל חותירו
יליף שאר אסורין צאס אינו ענין נוקי
הכרנו ש' שור הנסקל יוכיח. ה

מסורת הש"ס

עם הוספות

(א) ענינה וזה דף מגג;
(ב) [עיינון דף קסז:];
(ג) [דף לד.], (ד) דף כטג;
(ה) עמוד ב, (ו) [לעיל כד.], (ז) פ' צו פרשתא ט ה"ה, (ח) ע"י תוס' ע"ז יב: ד"ה אלא ולעיל כו. ד"ה שאני, (ט) כז, (י) שמות לב כ, (כ) עיין תוס' בכורות נג. ד"ה נעות, (ל) ע"ז מב ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פין לפני וכו' שמשך בין לאחר זמנו כנ"ל והד"ס:
(ב) תוס' ד"ה ע"ז וכו' נמחים והכי אמרינן התם:

תורה אור השלם

(א) מצות יִאֲכַל אֶת שְׂבֵעַת הַיָּמִים וְלֹא יִרְאֶה לֶךְ חֲמִין וְלֹא יִרְאֶה לֶךְ שָׂאֵר בְּכֹל הַבֵּלָה; (ושמות יג, יז)

הגהות וצינונים

(א) בכ"י נוסף ישנו (כמו ברש"י): (ב) [צ"ל אביי אמר] (גליין): (ג) צ"ל גיראה (דפו"י): (ד) בגמ' משום שנאמר וכו' בשינויי נוסחאות במשניות מכת"י וברש"י ורע"ב, ועיין גיטין כו ע"א סוף העמוד: (ה) ברי"ף וברא"ש הגי' חמין וכו' בקצת כתי' ועיין בפ"י: (ו) נדצי"ל שאם יורקנו שלם **שמה יצאנו**: (ז) מהרש"ל (גליין): (ח) נדצי"ל ראהו מואכות אותו שחון וגו' ואש"ף עפרו אל הנחל (דברים ט כא, מראה כהן): (ט) נדצי"ל שוחק:

ליקוטי רש"י

סדנא בסדני יתיב, ען גדול שנותנין צו רגלי האסורים וכל יוני אשמו"ק [איב יג, כז]. שוחק וזורה לרות. המולא עומד כוכבס של מתכת [ע"ז מב.]. שלא יכשל זה ישראל ליהנות ממנה [שם מג:].

לעזי רש"י

הומי"ר. פירוש לגמוע (רש"י נראשית כד, יז; נזר דף לו ע"ב ד"ה ח"ל הנח: רש"י ע"ז דף כט ע"ב ד"ה שורפה; ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ו), למשון נשימה (רש"י כרימות דף כב ע"א ד"ה מישקף), לשאוב (ערוך עבר סקף א'). מיי"ר ברי"א". פירוש ים המלח, ים הסָּקֵר (עיין נראשית יז, י).

כל שעה

חמין ישנו בב"ל תותירו. לא יראה ולא ימנא:
אשם תלוי.
זה על ספק כרת כגון חלצ ושומן לפניו ושגג ב אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל.
ואם שחטו ואירע צו פסול או נותר פליגי ר' יהודה ורצנן בשילהי פרק בתרא דתמורה^(א)
לר' יהודה צקורה לרצנן

נשריפה:
חטאת העוף הבא על

הספק. כגון הפילה ספק וلد ספק **אינו ולד אינה אוכלת צקדשים שמה ולד הוא עד שחציא כפרתה העולה צאה על תנאי אם ילדמי הרי היא לחוצמי ואם לאו הרי היא נדצה וחטאת העוף מציאתו על הספק**
ואין כאן משום חולין בעורה דמקראי נפיק במסכת נזיר צפרק מי שאמר (דף כט.) ואסורה צאכילה שמה חולין היא ומליקתה שויה נצילה ופליגי זה רבי יהודה ורצנן צפרק בתרא דתמורה^(ב)
חטאת העוף הצא על הספק תשרף רבי יהודה אומר יטילנה לאמה:
ואתה אומר בקבורה.
אחשם תלוי קאי דקאמר ר' יהודה יקצר ואע"ג שהנומר ממנו אסור צאכילה וצנהנאה וענוש כרת והוא צצל תותירו:
כפא דחטא נגרא.
כף צוך שחקק האומן צמוכו ישרוף את לשונו ואת חכו צחדל.
לישנא אחרינא ישרוף הומי"ר צלע"ז כמו שורפה חיה צע"ז (דף כט:):
סדנא. נגר עושה סד לשום צו רגלי אסירים כמו ותשס צקד רגלי (איב יג:):
מדוי"ל ידיה משתלים. מהרמת ידו וממלאכתו משתלס שכרו כשנמנא נגצ:
גיראה. עושה חנים:
או די"מא. לרוח הוא דצעי פירור שמה יורקנו שלם וימנא^(ג)
אחר ויאכלנו אצל לים מטיל צעיניה דממיס ונימוק מאלוי. לשון שחיקה שיך צמתכת ולשון פירור שיך צפת:
ים המלח. [הנקרא מי"ר צטיא"ה^(ד)
אין ספינה עוצרת צו:
בעי פירור. שמה תפגע צו ספינה ותטלנו ולאו אדעתייהו:
לא ממוסה. אין המיס ממוסות אותו:
תניא כוותיה דרבה. דחמנן צעי פירור:
תניא כוותיה דרב יוסף. דע"ז צעי שחיקה:
בחיטי. שהחמינו צעי פירור כלומר פיזור שלא יתנס צשק ויורקס אלא יפורס על פני המיס שלא יוכל אדם ללקטן מעל פני המיס:
מתני' משום **שנאמר לא יראה לך**. צגמרא^(ה)
מפרש לה משום קנסא דעצר עליה משום צל יראה:
גמ' בין לפני זמנו. משש

שעות עד שתחשך:
(ה) לאחור זמנו. משעצר הפסח עוצר עליו צלאו ואם אכלו אינו ענוש כרת. ולקמן^(ו)
מפרש ללאו:
תוך זמנו. צמועד:
ומשעה לים המלח ואין נראה דהא ר' יוסי מיימי ראה מויזר על פני המיס^(ז)
משמע דהניא ראה מויזר על פני המיס^(ח)
משמע דהניא שחיקה דוחמין מצינו דקחני ים המלח ואפי' הכי מהני שחיקה צשאר נהרות ועוד דצכל מקום דמוכיר ים המלח חנן ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח ואמרינן התם צגמרא גצי חצית שקול ד' זוזי ושיד לנהרס וכן צנזיר (דף כד.) וצמעילה (דף יא.) חנן גצי מפרשש מעות לנזיר ומת יוליך לים המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצערקין (דף כט.) אמרינן גצי הקדש שקול ארצעה זוזי ושיד צנהרס^(ט)
לכן נראה דגס לרב יוסף לא צעי שחיקה אלא צשאר נהרות כמו לרצה אלא דרצה סצירא ליה דמטיל לים סתם דע"ז היינו ים המלח וצלא שחיקה כדתנא רישא^(י)
גצי צורת לצנה ולורת חמה וצכמה דוכמי יוליך לים המלח ורב יוסף מוקי לה צשאר נהרות ועל ידי שחיקה מדלל תני צהדיא יטיל לים המלח וליכא צין רצה לרב יוסף אלא חמנן צשאר נהרות וא"ת לרצנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] וזורה לרות מה יעשו מע"ז אטו כל שעה יוליך לים המלח דלרצנן לא מהני שחיקה צשאר נהרות דקחני התם אמרו לו משס ראה הרי הוא אומר ויזר על פני המיס לא נחמין משה אלא לצודקן כסוטה ומדאיצטריך להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה צשאר נהרות וטעמא לפי שהמיס מוליכים אותו על ידות הנהר ויש לומר דלרצנן מפרר^(יז)
וזורה לרות צמקוס שאין מגדל צמחים (צ) וכן אמרינן התם:

פרק שני פסחים

כת.

חזר ר' יהודה ודנו דין אחר.
הא דקרי ליה השתא דין אחר טפי מהני דלעיל אומר ריב"ז משום דהשתא אין צריך לאיסור אכילה והנאה וענוש כרת אלא צצד צצל תותירו לחודיה מצינו למילף דלימיה צכולהו:
וחמין

היכי עביד לעיל קל וחומר מנוחר שאינו צצל יראה וצל ימנא והא חשיב הכא צל תותירו כמו צל יראה ואומר ר"י דמכל מקום נראה דעצד שפיר קל וחומר דנוחר אינו צצל יראה דמיד שהותיר עוצר ושוז אינו עוצר אצל חמנן אפי' לאחר שהותיר עוצר צכל שעה צצל יראה:

אמרו לו אשם תלוי יוביה.
תימה לרשצ"ח דצצריהס דרצנן דאמרו שהס צשריפה אמאי לא ילפינן חמנן מנוחר שהוא צשריפה ואומר ר"י דמשמע להו^(א)
הנוחר צשריפה ולא כל איסורין שצמורה צשריפה ואפי' חמנן:
ואתה אומר בקבורה.
טעמא דר' יהודה דריש צת"כ^(ב)
מכי קדש הוא הוא צשריפה ולא חטאת עוף ואשם תלוי צשריפה:

ורתנן נמי גבי ע"ז.
אומר ר"י דרצנן דמתניתין היינו רבי יוסי דפרק כל הכלמים (ע"ז מג:):
אי נמי מתני' דהכא ח"ש כרצנן דהתם דאמרו לו אף היא נעשה וצל ומגדל צמחים ורצמנא אמר לא יצק צידך וגו' והא דשרו הכא היינו משום דצחמנן כחיז לא יאכל ואינו אסור אלא כדרך הנאה וכי האי גוונא לאו דרך הנאה היא אצל צע"ז לא כחיז אכילה^(ג)
ואסור אפי' שלא כדרך הנאה:
חמין דלשאר נהרות.
דלא מצינו שהיה שונה צסום מקום גצי חמנן יס המלח אצל גצי ע"ז אשכחן צכמה דוכחין כי האי דלעיל^(ט)
יוליך הנאה לים המלח הלכן סתם ים דחני גצי ע"ז הוי ים המלח מיהו לרצה מועלת שחיקה צשאר נהרות כדקאמר צסמוך כאן ציס המלח כאן צשאר נהרות:
איפכא מסתברא. לשון איפכא אינו מיוצצ דמה שיך איפכא כיון שרצה משהו אותם:
ע"ז דלא ממיסה בעי שחיקה.
לכאורה משמע דלרב יוסף צעי שחיקה אפילו ציס המלח דמסתמא אמאי דקאמר רצה אין צריך שחיקה דהיינו ציס המלח קאמר רב יוסף דצעי שחיקה ועוד אי צשאר נהרות דוקא קאמר רב יוסף דצעי שחיקה ולא ציס המלח ולא פליג ארצה צע"ז אלא צחמנן ח"כ מאי קאמר תניא דרב יוסף ואפי' הכי מהני שחיקה צשאר נהרות ועוד דצכל מקום דמוכיר ים המלח חנן ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח ואמרינן התם צגמרא גצי חצית שקול ד' זוזי ושיד לנהרס וכן צנזיר (דף כד.) וצמעילה (דף יא.) חנן גצי מפרשש מעות לנזיר ומת יוליך לים המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצערקין (דף כט.) אמרינן גצי הקדש שקול ארצעה זוזי ושיד צנהרס^(ט)
לכן נראה דגס לרב יוסף לא צעי שחיקה אלא צשאר נהרות כמו לרצה אלא דרצה סצירא ליה דמטיל לים סתם דע"ז היינו ים המלח וצלא שחיקה כדתנא רישא^(י)
גצי צורת לצנה ולורת חמה וצכמה דוכמי יוליך לים המלח ורב יוסף מוקי לה צשאר נהרות ועל ידי שחיקה מדלל תני צהדיא יטיל לים המלח וליכא צין רצה לרב יוסף אלא חמנן צשאר נהרות וא"ת לרצנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] וזורה לרות מה יעשו מע"ז אטו כל שעה יוליך לים המלח דלרצנן לא מהני שחיקה צשאר נהרות דקחני התם אמרו לו משס ראה הרי הוא אומר ויזר על פני המיס לא נחמין משה אלא לצודקן כסוטה ומדאיצטריך להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה צשאר נהרות וטעמא לפי שהמיס מוליכים אותו על ידות הנהר ויש לומר דלרצנן מפרר^(יז)
וזורה לרות צמקוס שאין מגדל צמחים (צ) וכן אמרינן התם:

חזר רבי יהודה ודנו דין אחר.
הא דקרי ליה השתא דין אחר טפי מהני דלעיל אומר ריב"ז משום דהשתא אין צריך לאיסור

אכילה והנאה וענוש כרת אלא צצד צצל תותירו לחודיה מצינו למילף דלימיה צכולהו:
וחמין היכי עביד לעיל קל וחומר מנוחר שאינו צצל יראה וצל ימנא והא חשיב הכא צל תותירו כמו צל יראה ואומר ר"י דמכל מקום נראה דעצד שפיר קל וחומר דנוחר אינו צצל יראה דמיד שהותיר עוצר ושוז אינו עוצר אצל חמנן אפי' לאחר שהותיר עוצר צכל שעה צצל יראה:
אמרו לו אשם תלוי יוביה.
תימה לרשצ"ח דצצריהס דרצנן דאמרו שהס צשריפה אמאי לא ילפינן חמנן מנוחר שהוא צשריפה ואומר ר"י דמשמע להו^(א)
הנוחר צשריפה ולא כל איסורין שצמורה צשריפה ואפי' חמנן:
ואתה אומר בקבורה.
טעמא דר' יהודה דריש צת"כ^(ב)
מכי קדש הוא הוא צשריפה ולא חטאת עוף ואשם תלוי צשריפה:
ורתנן נמי גבי ע"ז.
אומר ר"י דרצנן דמתניתין היינו רבי יוסי דפרק כל הכלמים (ע"ז מג:):
אי נמי מתני' דהכא ח"ש כרצנן דהתם דאמרו לו אף היא נעשה וצל ומגדל צמחים ורצמנא אמר לא יצק צידך וגו' והא דשרו הכא היינו משום דצחמנן כחיז לא יאכל ואינו אסור אלא כדרך הנאה וכי האי גוונא לאו דרך הנאה היא אצל צע"ז לא כחיז אכילה^(ג)
ואסור אפי' שלא כדרך הנאה:
חמין דלשאר נהרות.
דלא מצינו שהיה שונה צסום מקום גצי חמנן יס המלח אצל גצי ע"ז אשכחן צכמה דוכחין כי האי דלעיל^(ט)
יוליך הנאה לים המלח הלכן סתם ים דחני גצי ע"ז הוי ים המלח מיהו לרצה מועלת שחיקה צשאר נהרות כדקאמר צסמוך כאן ציס המלח כאן צשאר נהרות:
איפכא מסתברא. לשון איפכא אינו מיושצ דמה שיך איפכא כיון שרצה משהו אותם:
ע"ז דלא ממיסה בעי שחיקה.
לכאורה משמע דלרב יוסף צעי שחיקה אפילו ציס המלח דמסתמא אמאי דקאמר רצה אין צריך שחיקה דהיינו ציס המלח קאמר רב יוסף דצעי שחיקה ועוד אי צשאר נהרות דוקא קאמר רב יוסף דצעי שחיקה ולא ציס המלח ולא פליג ארצה צע"ז אלא צחמנן ח"כ מאי קאמר תניא דרב יוסף ואפי' הכי מהני שחיקה צשאר נהרות ועוד דצכל מקום דמוכיר ים המלח חנן ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח ואמרינן התם צגמרא גצי חצית שקול ד' זוזי ושיד לנהרס וכן צנזיר (דף כד.) וצמעילה (דף יא.) חנן גצי מפרשש מעות לנזיר ומת יוליך לים המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצערקין (דף כט.) אמרינן גצי הקדש שקול ארצעה זוזי ושיד צנהרס^(ט)
לכן נראה דגס לרב יוסף לא צעי שחיקה אלא צשאר נהרות כמו לרצה אלא דרצה סצירא ליה דמטיל לים סתם דע"ז היינו ים המלח וצלא שחיקה כדתנא רישא^(י)
גצי צורת לצנה ולורת חמה וצכמה דוכמי יוליך לים המלח ורב יוסף מוקי לה צשאר נהרות ועל ידי שחיקה מדלל תני צהדיא יטיל לים המלח וליכא צין רצה לרב יוסף אלא חמנן צשאר נהרות וא"ת לרצנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] וזורה לרות מה יעשו מע"ז אטו כל שעה יוליך לים המלח דלרצנן לא מהני שחיקה צשאר נהרות דקחני התם אמרו לו משס ראה הרי הוא אומר ויזר על פני המיס לא נחמין משה אלא לצודקן כסוטה ומדאיצטריך להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה צשאר נהרות וטעמא לפי שהמיס מוליכים אותו על ידות הנהר ויש לומר דלרצנן מפרר^(יז)
וזורה לרות צמקוס שאין מגדל צמחים (צ) וכן אמרינן התם:

חזר רבי יהודה ודנו דין אחר.
הא דקרי ליה השתא דין אחר טפי מהני דלעיל אומר ריב"ז משום דהשתא אין צריך לאיסור

אכילה והנאה וענוש כרת אלא צצד צצל תותירו לחודיה מצינו למילף דלימיה צכולהו:
וחמין היכי עביד לעיל קל וחומר מנוחר שאינו צצל יראה וצל ימנא והא חשיב הכא צל תותירו כמו צל יראה ואומר ר"י דמכל מקום נראה דעצד שפיר קל וחומר דנוחר אינו צצל יראה דמיד שהותיר עוצר ושוז אינו עוצר אצל חמנן אפי' לאחר שהותיר עוצר צכל שעה צצל יראה:
אמרו לו אשם תלוי יוביה.
תימה לרשצ"ח דצצריהס דרצנן דאמרו שהס צשריפה אמאי לא ילפינן חמנן מנוחר שהוא צשריפה ואומר ר"י דמשמע להו^(א)
הנוחר צשריפה ולא כל איסורין שצמורה צשריפה ואפי' חמנן:
ואתה אומר בקבורה.
טעמא דר' יהודה דריש צת"כ^(ב)
מכי קדש הוא הוא צשריפה ולא חטאת עוף ואשם תלוי צשריפה:
ורתנן נמי גבי ע"ז.
אומר ר"י דרצנן דמתניתין היינו רבי יוסי דפרק כל הכלמים (ע"ז מג:):
אי נמי מתני' דהכא ח"ש כרצנן דהתם דאמרו לו אף היא נעשה וצל ומגדל צמחים ורצמנא אמר לא יצק צידך וגו' והא דשרו הכא היינו משום דצחמנן כחיז לא יאכל ואינו אסור אלא כדרך הנאה וכי האי גוונא לאו דרך הנאה היא אצל צע"ז לא כחיז אכילה^(ג)
ואסור אפי' שלא כדרך הנאה:
חמין דלשאר נהרות.
דלא מצינו שהיה שונה צסום מקום גצי חמנן יס המלח אצל גצי ע"ז אשכחן צכמה דוכחין כי האי דלעיל^(ט)
יוליך הנאה לים המלח הלכן סתם ים דחני גצי ע"ז הוי ים המלח מיהו לרצה מועלת שחיקה צשאר נהרות כדקאמר צסמוך כאן ציס המלח כאן צשאר נהרות:
איפכא מסתברא. לשון איפכא אינו מיושצ דמה שיך איפכא כיון שרצה משהו אותם:
ע"ז דלא ממיסה בעי שחיקה.
לכאורה משמע דלרב יוסף צעי שחיקה אפילו ציס המלח דמסתמא אמאי דקאמר רצה אין צריך שחיקה דהיינו ציס המלח קאמר רב יוסף דצעי שחיקה ועוד אי צשאר נהרות דוקא קאמר רב יוסף דצעי שחיקה ולא ציס המלח ולא פליג ארצה צע"ז אלא צחמנן ח"כ מאי קאמר תניא דרב יוסף ואפי' הכי מהני שחיקה צשאר נהרות ועוד דצכל מקום דמוכיר ים המלח חנן ר' אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח ואמרינן התם צגמרא גצי חצית שקול ד' זוזי ושיד לנהרס וכן צנזיר (דף כד.) וצמעילה (דף יא.) חנן גצי מפרשש מעות לנזיר ומת יוליך לים המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצערקין (דף כט.) אמרינן גצי הקדש שקול ארצעה זוזי ושיד צנהרס^(ט)
לכן נראה דגס לרב יוסף לא צעי שחיקה אלא צשאר נהרות כמו לרצה אלא דרצה סצירא ליה דמטיל לים סתם דע"ז היינו ים המלח וצלא שחיקה כדתנא רישא^(י)
גצי צורת לצנה ולורת חמה וצכמה דוכמי יוליך לים המלח ורב יוסף מוקי לה צשאר נהרות ועל ידי שחיקה מדלל תני צהדיא יטיל לים המלח וליכא צין רצה לרב יוסף אלא חמנן צשאר נהרות וא"ת לרצנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] וזורה לרות מה יעשו מע"ז אטו כל שעה יוליך לים המלח דלרצנן לא מהני שחיקה צשאר נהרות דקחני התם אמרו לו משס ראה הרי הוא אומר ויזר על פני המיס לא נחמין משה אלא לצודקן כסוטה ומדאיצטריך להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה צשאר נהרות וטעמא לפי שהמיס מוליכים אותו על ידות הנהר ויש לומר דלרצנן מפרר^(יז)
וזורה לרות צמקוס שאין מגדל צמחים (צ) וכן אמרינן התם:

עין משפט

נר מצוה

נח א מיי פ"ג מהלכות חמץ הלכה יא סמג עשין לט טוש"ע או"ח סימן תמה סעיף א:
נב ב מיי פ"ח מהלכות ע"ז הלכה ו טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף יד:
נג ג מיי שם הל' ו ופ"ג מהל' חמץ הלכה יא סמג עשין לט טוש"ע א"ח סי' תמה סעיף א:
נד ד מיי פ"ד מהלכות חמץ הלכה א צ טוש"ע א"ח סי' תמח סעיף א:
נז ה מיי פ"א מהל' חמץ הל' ד סמג לאין עו טוש"ע שם סעיף ג:
נו ו מיי שם הלכה ח:

רבינו חננאל

חזר ר' יהודה ודנו דין אחר נותר הרי הוא בבל תותירו וחמץ הרי הוא בבל תותירו מה נותר טעון שריפה אף חמץ טעון שריפה. אמרו לו חטאת העוף הבאה על הספק ואשם תלוי לדבריו יוכיחו שהן בבל תותירו כדכתיב (ויקרא ז טו) לא יניח ממנו עד בקר. ואנו אומרים בשריפה ואתה אומר בקבורה דתנן בסוף תמורה אשם תלוי ישרף [ר"י אומר יקבר] חטאת העוף הבא על הספק ישרף ר' יהודה אומר יטילנה לאמה ותניא כיצד אמר רבי יהודה יטילנה לאמה מנתחה אבר אבר ומשליכה לפני אמה ומתגלגלת ויורדת לנחל קדרון:
ת"ר אשם תלוי וחטאת [העוף] הבאה על הספק וחולין שנשחטו בעזרה ר' יהודה אומר יקברו ר' שמעון אומר ישרפו. שתק ר' יהודה ירושלמי אשם תלוי בשיטתך יוכיח שאסור באכילה ובהנאה וחיביבין עליו ויש בו זמן ואתה אומר בקבורה ולא בשרפה. פירושו אשם תלוי שנודע לו אחר שחיטה וחטאת העוף הבאה על הספק שנודע לו אחר מליקתה דתנן בכריתות פ' [המביא אשם ד'] [כה] חטאת העוף הבאה על הספק אם משמלקה נודע לו הרי זו תקבר. שתק ר' יהודה היינו דאמרי אינש כפא דחט נגרא כו' פירוש כמו משל אומרין בני אדם הכף שחטטו בני אדם וחקקו כי חטט וחקק אחד הוא כגון החוטט בגדיש לעשות לו סוכה בתוכו שורפין חרדל שלו כלומר שאלו לא מצא הכף שחקקו לא היו שורפין חרדל שלו וכן היה ר' יהודה אומר אלולי לא השיבوهו מדבריו לא היו משתקין אותו. פ"י **סדנא** כמו היה יושב בספינה או באסדה והם ככלים שנותנין ברגלי הכלואים בבית הכלא. גיראה האומן העושה החצצים:
וחכמים אומרים מפרר וזורה לרוח או מטיל לים. ורתנן נמי גבי ע"ז כי האי גוונא ר' יוסי אומר שוחק וזורה לרוח ומטיל לים. [ואיבעיא לן היכי קאמר מפרר ושוחק

זמנים. הלכות חמץ ומצה פ"א

ו האוכל מן החמץ עצמו וכו'. פרק יוס הכפורים ביומא (דף ע"ג:) חלי שיעור ר' יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר וקיי"ל כר"י. והוא כלל לכל מאכל אסור שבחמץ:

ח אסור לאכול חמץ וכו'. זה מצוה אסורה מהמסכתא. ומ"ש רבינו שיש בו מלקות הוא לדעת ר' יהודה דאמר בפרק כל שעה (פסחים כ"ח:): ומנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמץ ושעה שאסור באכילה אסור בהנאה וכן דעתו בלאחר זמנו כנזכר שם ור' שמעון חולק בזה ואומר שחמץ בין לפני זמנו בין לאחר זמנו אינו עובר עליו וכבר כתבתי למעלה שהלכה כר' שמעון בלאחר זמנו. ודעת רבינו שאין הלכה כמותו אלא לאחר זמנו דסתם מתנין אחי כותיה אכל לפני זמנו הדרינן לכליל דקיי"ל כר' יהודה דרבי יהודה ורבי שמעון הלכה כר"י דשני מחלוקת הן וכתרי קראי נפקי לה לר"י חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו הילכך קיי"ל כר"ש בחדא דהיינו לאחר וכו' בפני וזהו שאמרו פ"ק (דף ד: וה). ולמעלה

א סמ"ג לאין ע"ו: ב טור סי' תמ"ג סמ"ג שם: ורבי שמעון הלכה כר"י דשני מחלוקת הן וכתרי קראי נפקי לה לר"י חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו הילכך קיי"ל כר"ש בחדא דהיינו לאחר וכו' בפני וזהו שאמרו פ"ק (דף ד: וה).

וה"ל דביש בו ב"ע ל"פ דחייב מלקות וברת כמו בשאר איסורין ובשאלין בו ל"פ דפטור כמו בשאר איסורין והכא שאני דהב"ע ביש בו ב"ע שריף ליה אכל אסור וכו' וזהו פסק רבינו כר"א וה"פ ביש בו כי שריף ליה אע"פ שאין בו כדרך טיבול אי שריף ליה חייב מלקות מריבויא דכל מחמץ ור' אליעזר קבר שאעפ"כ חייב מריבויא דכל מחמץ ולפי זה פסק רבינו כר"א וה"פ ביש בו כי שריף ליה אע"פ שיש בו פטור משום דבטלה דעתו אכל כל אדם וליה ביה כרת משום דגבי אוכל מחמץ לא כתיב כרת:

וה"ה להרב המגיד שכתב שרבינו פסק כחכמים דפטורין באלין בו ומחייבי ביש בו קשיא מה שהקשימו על הפי' הראשון: ונראה לומר דלדברי רבינו שפסק בחכמים והוא מפרש ביש בו לחכמים נמי חייב מלקות ובאלין בו פטור ור"א קבר דבאלין בו חייב מלקות ואע"ג דבשאר איסורים פטור, הכא חייב משום קרא דכל מחמץ וחכמים קברי דא"ל לומר דקרא דכל מחמץ אחא לחייב באלין בו דכיון דלית ביה שיעורא א"ל לחייבו אלא כי אחא קרא לא אחא אלא ליש בו לומר דאע"ג דבשאר איסורים כרת נמי חייב בפסק פטור מכת וטעמא מדכתב גבי אוכל חמץ ונכתרה וגבי מחמץ שהוא מערובת חמץ לא כתב ונכתרה וא"ל לומר דמחמץ מיידי באלין בו דא"ל לחייבו כלל כמ"ש הילכך על כרחך לומר דאחא לפוטרו מכת אע"פ שיש בו וגזירת התורה היא להקל בו בכך מבשאר איסורין ולפי זה שכתב רבינו שנאמר כל מחמץ לא תאכלו לא קאי למ"ש לוקה דלחא לא אינטריך קרא דמדיון שאר איסורין נפקא אלא לאינו חייב כרת קאי מדלא כתב גבי מחמץ אלא לא תאכלו ולא ונכתרה. ובהכי מתיישבים דברי ה"ה בפירוש דברי רבינו בלי פסוק:

ו האוכל מן החמץ עצמו בפסח וכו' שנאמר לא יאכל. קשיא לי למה לי קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חלי שיעור אסור מה"מ. ועוד קשה דאי מקרא איפכא ה"ל למילף מיניה דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכו'. ועל מ"ש והאוכל פחות מכזית במזיד וכו' קשיא לי למה ליה פחות מכזית דהא האוכל כל שהוא קיימין

לחם משנה

היא כיון דכבר רבינו מקצתו לפחות מבי כל דהא רבנן כי כל דרשי א"כ קברא הוא לרבות ג"כ עירובו כיון דכבר רבינו מקצתו:

ח אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר וכו'.

*[בספרינו כתב בזמן הזה]:

המורה. כתב ה"ה ורצא גופיה כו'. וא"ת מה ראייה היא זו הא לעולם דהלכתא כר"ש ומאי דמפקיה מהתם דלא תשחט וכו' לא היו אלא עשה או איסורא אכל לאו לא היו דהא לא אמר קרא אלא לא תשחט הפסח צדוד החמץ קיים אכל לא הזהיר על החמץ שלא יאכלוהו וזה ברור וכמו שכתב לקמן בשם הראב"ד ז"ל. ונראה לומר דה"ה לא קבר כר"ש דאית ליה כך אלא דבין לפני זמנו בין לאחר זמנו אית ליה לר"ש דמותר והראיה ששם אמר בפ' כל שעה (שם דף ג.) בדברי רבא חמץ שלא בזמנו בין בזמנו בין שלא בזמנו מותר

04/07/2018 14:14

משנה למלך

לאיטרופי אמרין דדרשא דכל חלב דרשא גמורה היא ולא מיעט הלכתא אלא לכתר או לקרבן. ולדרך הר"ן ז"ל נמי איכא למימר דאי לאו טעמא דחזי לאיטרופי הו"ל דלעולם אחא הלכתא ואפקי' לקרא ממשמעויה מכל וכל אף לאיסורא וקרא דכל חלב גזרת הכתוב הוא גבי חלב דלא אפקיה הלכתא אלא לענין עושין ולא לאיסורא, אכל בשאר איסורין אחא הלכתא ואפקיה לקרא ממשמעויה [מכל וכל אף לאיסורא], אכל השחט דאית לן דחזי לאיטרופי לא אחא הלכתא לאפקויה] אלא לענין עושין אכל לאיסורא לא משום דחזי לזירוף. והנה כפי דברי הרא"ם ז"ל הללו אף האוכל חמץ קודם הפסח אסור בכל שהוא מן המורה וכן כתב הרא"ם ז"ל בפירוש ודלא כהרב מוהרלנ"ג ז"ל. ומיהו אני תמיה כפי סברת הרא"ם דאית ליה דאכילה בכל שהוא משמע מאי האי דאמרין בגמרא וריש לקיש אמר מותר מן המורה אכילה אמר רחמנא וליכא והלא אכילה כל שהוא משמע. וכי חיימא דס"ל דבהא פליגי רבי יוחנן ור"ל דר' יוחנן סבירא ליה דאכילה כל שהו במשמע ומשום הכי אית ליה דחזי שיעור אסור מן המורה ור"ל ס"ל דאכילה היא כזית ומשום הכי אית ליה דחזי שיעור מותר מה"מ. אחי יא אכתי יא לתמוה דמנא ליה לסתמא דתלמודא דר"ל חולק עם רבי יוחנן במשמעות אכילה אימא דר"ל נמי מודה דאכילה כל שהו במשמע אלא דסבירא ליה דאכילה הלכתא ואפקיה לקרא ממשמעויה אף לאיסורא דהא ר"י הוקשה לו קושא זו ויהוירך לומר טעמא דזירוף וכמו שכתב הרא"ם ז"ל ור"ל דלית ליה האי טעמא ס"ל דברים כפשטן דאחא הלכתא ואפקיה לקרא ממשמעויה מכל וכל אף מאיסורא: עוד אני תמיה דבמצות לא תעשה סימן ס"ב כתב הסמ"ג מחלוקת זה דר' יוחנן ור"ל וכתב דטעמיה דר' יוחנן הוא משום דחזי לאיטרופי וסיים וכתב לפיכך האוכל או השומע חזי שיעור מכין אותו מכת מרדות ע"כ. וכתב הרא"ם ז"ל על זה וזה לשונו כיון דחזי לאיטרופי אע"ג דטעמיה דר"י אינו אלא משום דאכילה כל שהוא משמע כדמשמע מדברי הסמ"ג בהלכות חמץ דהלכה בשיעורים אינו אלא לעושים מ"מ הוי"ך לזה הטעם להודיענו למה לא נאמר שהלכה היא אף לענין איסורא כו' ע"כ. והנה יש לחקור מה ס"ל לר"י בפ' חענו אי ס"ל דחענו אפילו כל שהוא במשמע דומיא דאכילה אלא דאחא הלכתא ואפקיה לקרא ממשמעויה לעושים ואוקמיה אכזוכתא א"כ מאי האי דאמרין בפ' בחרא דיומא (דף פ"א.) מפני מה לא נאמרה אזהרה בעיניו משום דלא אפשר היכי נכתב רחמנא לא יאכל אכילה בזית ומלמד דפשטן של דברים דקאמר אכילה בזית משמע דסתם אכילה היא כזית עוד יא לתמוה דבשחא נמי דכתב רחמנא חענו ומשמעויה הוא בכל שהו אלא דאחא הלכתא ואוקמיה אכזוכתא א"כ ליכתוב נמי קרא לא תאכל וליתי הלכתא ולוקמיה לקרא לעושים אכזוכתא. ובשלמא בנאמא דהוה סבירא לן דסתם אכילה היא כזית ואף דהשיעורין הם הלכה למשה מסיני הכונה היא דההלכה למדנו דלפילו אכילה כזית נחא דלא מלימר במקום חענו לא תאכל משום דסתם אכילה היא כזית וטעמא לא אחי הלכתא לאפקויה לקרא ממשמעויה ומש"ה שניה ואמר חענו לומר דפירשו עניי היא כזוכתא אף לדברי הרא"ם דההלכה בזה ואפקיה לקרא ממשמעויה דהא סתם אכילה היא בכל שהו א"כ נכתב רחמנא לא תאכל וליתי הלכתא ולוקמיה לקרא לעושים בשיעור כותב. וי"ל דסברת הרב שכתבנו אינה אלא לר' יוחנן אכל ר"ל חולק בזה וסבירא ליה דסתם אכילה אינה אלא בזית וכמ"ש למעלה ור"ל הוא דקאמר

דביש בו כזית ככדי א"פ כ"ע ל"פ דחייב כי פליגי באלין בו ולפי זה פסק כחכמים או מפרש דבאלין בו כ"ע לא פליגי דפטור כי פליגי ביש בו ולפי זה פסק כר"א ולשני הפירושים קשה. אם לראשון כיון דביש בו ל"ע חייב כבשאר איסורים כרת נמי ליחייב כמו בשאר איסורים ומנא ליה לרבינו לפוטרו מכת. וע"כ שמאחר שרבינו פוסק כחכמים היכי מיימי רבינו ראייה מפסק דכל מחמץ הא רבנן לא דרשי כל מחמץ ועוד קשה דר"א נמי לא מיימי קרא דכל מחמץ אלא באלין בו והיכי מיימי ליה רבינו ליש בו ועוד קשה דהא באלין בו הוי כאוכל חלי שיעור ואוכל חלי שיעור אפילו בעיניה פטור בכל האיסורים והיאך אפשר שחייב ר"א באלין בו דמי עדיף מאוכל פחות מכשיעור בעיניה:

ועל הפירוש השני קשה מאחר שכל איסורים שבחמץ חייב ביש בו היאך יעלה על הדעת לומר שחכמים פוטרים בו. ועוד קשה דבגמ' אמרין דכותה הבבלי אין בו כזית ככדי א"פ וא"כ היאך אומר ר"א דבכרייתא בגמ' דעל כותה הבבלי חייב בלאו הא אמרת דבאלין בו כ"ע ל"פ דפטור:

וה"ל דביש בו ב"ע ל"פ דחייב מלקות וברת כמו בשאר איסורין ובשאלין בו ל"פ דפטור כמו בשאר איסורין והכא שאני דהב"ע ביש בו ב"ע שריף ליה אכל אסור וכו' וזהו פסק רבינו כר"א וה"פ ביש בו כי שריף ליה אע"פ שאין בו כדרך טיבול אי שריף ליה חייב מלקות מריבויא דכל מחמץ ולפי זה פסק רבינו כר"א וה"פ ביש בו כי שריף ליה אע"פ שיש בו פטור משום דבטלה דעתו אכל כל אדם וליה ביה כרת משום דגבי אוכל מחמץ לא כתיב כרת:

וה"ה להרב המגיד שכתב שרבינו פסק כחכמים דפטורין באלין בו ומחייבי ביש בו קשיא מה שהקשימו על הפי' הראשון: ונראה לומר דלדברי רבינו שפסק בחכמים והוא מפרש ביש בו לחכמים נמי חייב מלקות ובאלין בו פטור ור"א קבר דבאלין בו חייב מלקות ואע"ג דבשאר איסורים פטור, הכא חייב משום קרא דכל מחמץ וחכמים קברי דא"ל לומר דקרא דכל מחמץ אחא לחייב באלין בו דכיון דלית ביה שיעורא א"ל לחייבו אלא כי אחא קרא לא אחא אלא ליש בו לומר דאע"ג דבשאר איסורים כרת נמי חייב בפסק פטור מכת וטעמא מדכתב גבי אוכל חמץ ונכתרה וגבי מחמץ שהוא מערובת חמץ לא כתב ונכתרה וא"ל לומר דמחמץ מיידי באלין בו דא"ל לחייבו כלל כמ"ש הילכך על כרחך לומר דאחא לפוטרו מכת אע"פ שיש בו וגזירת התורה היא להקל בו בכך מבשאר איסורין ולפי זה שכתב רבינו שנאמר כל מחמץ לא תאכלו לא קאי למ"ש לוקה דלחא לא אינטריך קרא דמדיון שאר איסורין נפקא אלא לאינו חייב כרת קאי מדלא כתב גבי מחמץ אלא לא תאכלו ולא ונכתרה. ובהכי מתיישבים דברי ה"ה בפירוש דברי רבינו בלי פסוק:

ו האוכל מן החמץ עצמו בפסח וכו' שנאמר לא יאכל. קשיא לי למה לי קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חלי שיעור אסור מה"מ. ועוד קשה דאי מקרא איפכא ה"ל למילף מיניה דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכו'. ועל מ"ש והאוכל פחות מכזית במזיד וכו' קשיא לי למה ליה פחות מכזית דהא האוכל כל שהוא קיימין

פי' רש"י ז"ל ר"ל חלי זית איסור וחלי זית הימר אכל משהו לצד לא דאין הקטרה פחותה מכזית, מיהו לזה י"ל דרבינו נמי הכי ס"ל דבמשהו לצד אינו לוקה וסמך אחאי דכתב לקמן אין הקטרה פחותה מכזית לחייב מלקות ומאי דקאמר הכא אסורין ר"ל איסור לצד א"ג ר"ל איסורין אכל שהן שיהו בתוך הקומץ הוא נאסר אכל בתנאי שיהיה הקומץ כזית וכמו שכתב לקמן. ולקושיא הראשונה י"ל דאע"ג דהך קושיא מוכחא דחאי כר"א ולא כרבנן היינו משום דס"ל דרבנן לא דרשי כל אכל יש סוגיות אחרות בגמרא דמשמע דרשי כמו שכתבו המוס' שם דרבי עקיבא דריש בפרק חטאת וכן רבנן נמי דרשי כל בריש מרובה דאמרי כל רבויא הוא ובפ"ק דסוכה גבי כל האורח וא"ל ודאי דהך סוגיא אידיחא לה וטעמא דרבנן משום דלא דרשי כל אלא בעלמא דרשי כל והכא לא דרשי ליה משום דאין קברא, דומה למה שכתבו המוס' דבעירובו אין קברא אכל מ"מ בעירוב דשאר קברא

ו האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא ה"ו אסור מן התורה שנאמר לא יאכל. יומא פ' יוה"כ (דף ע"ד.) גופא חלי שיעור ר"י אמר אסור מן המורה ור"ל אמר מותר מן המורה ר"י אמר אסור כיון דחזי לאיטרופי איסורא קא אכיל ר"ל אמר מותר אכילה אמר רחמנא וליכא. וכתב הכי אמרין תמיה כותיה דר"י כל חלב לרבות חלי שיעור וכתבו המוס' דמאי דאיטריך לר"י טעמא דחזי לאיטרופי אע"ג דאית ליה ברייתא דמרבה לחזי שיעור מקרא דכל חלב הוא משום דחזי לאיטרופי ואסמכתא אקרא אכל השחט דקאמר טעמא דחזי לאיטרופי סברא הוא מהאי טעמא דדרשא גמורה היא לחזי שיעור ע"כ. (א"ה עיין מ"ש פ"ה מה"ל שבת הלכה א') ומדברי הר"ן בפ' דשבוט נראה דמש"ה אטריך לטעמא דחזי לאיטרופי משום דאי מקרא דכל חלב לא הוה ילפינן מיניה לשאר איסורין משום דהו"ל גזירת הכתוב היא בחלב דאף חלי שיעור יהיה אסור משא"כ בשאר איסורין אכל השחט דאמרין טעמא מסתברא דכי אסר קרא בחלב חלי שיעור הוא משום דחזי לאיטרופי וא"כ טעם זה שייך בכל האיסורים וילפינן מחלב לכל האיסורין דפחות מכשיעור אסור מן המורה משום דחזי לאיטרופי וקיי"ל כר"י וכן פסקו כל הפוסקים דחזי שיעור אסור מן המורה. ולפי זה יש לתמוה על רבינו דל"ל קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חלי שיעור אסור מן המורה. ומו דאי מקרא איפכא הוה ליה למילף דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכבר הקשה זה מרן בכ"מ והניחו ב"ע. וראיתי לרב מהרלנ"ג בתשובה סי' נ"א דהוקשה לו קושים מרן ז"ל הללו ותיירך דאיסור חמץ דלא דמי לחלב דמשם למדו דחזי שיעור אסור משום דחלב אסור לעולם ולא היה לו שעת הימר מה שאין כן בחמץ שמותר קודם הפסח ולכן הוירך פסוק בפני עמנו בחמץ לאסור חלי שיעור (קודם הפסח) והוליד הרב ז"ל מה דביום י"ד משעה ששית ולמעלה אין איסור מורה בפחות מכשיעור. ולקושיא השניה הנזכרת גם בזה האריך הרב יע"ש: וראיתי להרא"ם ז"ל בתוספותיו על הסמ"ג הלכות חמץ שכתב וז"ל והאוכל חמץ בפסח כל שהוא וכו' שנאמר לא יאכל חמץ ואכילה כל שהוא משמע ואע"ג דאינו חייב כרת או קרבן אלא בזית שאני התם דאחא הלכתא ואפקיה ממשמעויה אכל לאיסורא כדקאי קאי והא דקאמר בגמרא מ"ט דר"י משום דחזי לאיטרופי ה"פ מאי טעמא לא מוקמי לה להלכתא לאיסורא כי היכי דמוקמי לה לעונשין משום דחזי לאיטרופי לעובר עליו בלאו או בזית וכבר עוד ואעפ"כ אינו חייב קרבן או כרת אע"ג דלענין איסור אמרין דאכילה כל שהוא משמע לענין כרת או קרבן אינו אלא בזית דאחא הלכתא ואפקיה ממשמעויה עכ"ל. וא"ת דחיקשי לדברי הרב דהא בגמרא מוכח דטעמא דחזי שיעור הוא מריבויא דכל חלב. וי"ל דגם לסברת הרב אפשר לחקך כמו שכתבו המוספות או כדברי הר"ן דהכונה כך היא דכל מקום שנאמר בחמץ אכילה כל שהוא משמע אלא דאחא הלכתא ואפקיה ממשמעויה ור"ל סבירא ליה דמוקמין לה להלכתא לאיסורא כי היכי דמוקמין לה לעונשין וליכא בחזי שיעור איסור מן המורה ור"י ס"ל דלא אחא הלכתא ואפקיה ממשמעויה אלא לעונשין אכל לאיסורא כדקאי קאי וראיה לזה מדכתב רחמנא כל חלב לרבות חלי שיעור אלא דאי מהאי קרא לחוד הו"ל דאחא הלכתא ואפקיה לקרא ממשמעויה מכל וכל אף לאיסורא וקרא דכל חלב אסמכתא בעלמא אכל השחט דאית לן טעמא דחזי

כל שעה פרק שני פסחים

עין משפט
גד מצוה

כל היכא ⁶ דאיכא
מוקמינן בלאוי יתירי
מצא לא יאכל דרישי
עצים ולבונה והבשר
יזיפה למה לי לרבות
פסקא ⁶ דתניא ⁶ והנפש
והשלמים אשר לה
יחתם טומאת הגוף
שר בלא איז אבהו
שבתורה אין לוקון
מן למעושי מאי אמר
ופי שאם אכל חלב
יזיף אבהו אמר ר'
נורה אין לוקון עליה

לְקוּחַ שֵׁשׁ, פ"ה דהא (א)
נפשוֹמִים צְבִימָה וְעֵקֶף
צ' ליה צבגדולים מִיָּדִי דלָא
רָק וְאִינוּ נִהְיֵה אֵלֶּה ע"י שִׁיר
(ד) רָקִין וְכֵן וְכֵן
הַשֵּׁשׁ שֶׁמֶשׁ עֲרִמְיָה
צִבְדָּה הַרוֹשֶׁשׁ כְּמוֹ נֶשֶׁשׁ
חֲזוֹנוֹ וְח' הִר"י דִּלְוֹרִינִי
אֵלֶּה אִירִי צ' שְׁלֵמִים
עֲשִׂיָּה בִּפְרָק קִדְשׁ מִזְבֵּחַ
בְּמוֹדֵלִים מִמֶּךָ דִּבְר
צִיבִי נֶסֶף אֵלֶּה דְקָרָא אֲשֶׁר
לְטַמֵּא לְהִיטִי ח' שְׁלֵמִים
יִס: **לְרִבּוֹת**
דִּסְד"ר אֵין חִיבִין
עֲמֻמָּה הַזֵּה וְאֵין
רָשָׁין בְּמִנְחָה בִּפְרָק
הַמִּנְחָה (דף סה:)
ר"י חִיבִים עֲלֵיהֶם מִשּׁוֹם
יִס אֲנִתְרֵן לְרִשְׁיָהוּ
בְּעֲשִׂיָּה צ' מִטָּחָה הַעֲקֹף

צירען
וְגַם לֹא חָסָה
שׁוֹאֵה נִדְּחָה
מִמּוֹתָם
הַרוּמָשׁ
הָיוּ נִמְנִים
שׁוֹקֵק עַל
לִדְהָא
לִדְמַרְיָן
(דף טז)
הַכְּחוּז לִלְבָּל
הַבְּעִלְמִי
שֶׁהָן טַמְּא
הַאִמּוּרִים
עֲלֵיהֶם מִ
יִתְחַרֵּם
הַקּוֹמָן
הַיִּתְרָה לְנֶפֶשׁ
טוֹמְאָה
מִיָּה קִשְׁיָה

הַנִּיחַ חֵלֶב שֶׁל שׁוֹר
וְשֹׁהַד פֶּטוּר וְכֹל שֶׁבֶן
וְשֹׁהַד אֶתְמוֹר נָמִי אִמֹּר
רַב רַב אֲמַי אָבִי וְיֹחֲנָן
בְּסִפְקָל עַל גִּבִּי מִכְתּוֹ
שֶׁבִּתּוּרָה אֵין לֹקֵץ
אִמֹּר ר' יוֹרָא אָף אֲנִי
אֵת הָאֲרֻבֵּעִים מִשּׁוּם
יְהוּתִית וּמִן הָעֵנִיבִים
וְרַמּוּנִים לֹא מֵאִי
אֲכִיל לְהוֹ דֶּרֶךְ הַנֶּאֱתָן
אִי אֲשַׁמְעִינּוּ פְּרִי
דֶּרֶךְ הַנֶּאֱתָן שְׁפִיר
בְּעַלְמָא הוּא אִמֹּר
לְבָלֵי הַכְּרֵם שְׁלֹקֵץ
הַנֶּאֱתָן¹ מֵאִי מַעְמָא
אֲכִילָא מִיְּתִיבֵי אוּסִי
לְבִשֵׁר בְּחֵלֶב שֶׁהוּא
שֶׁקֶדוּשׁ אֶתְהָ וְנִאֲמַר
וְיִי מִה לְהֵלֵךְ אֲסוּר

בביתו ומדבר יולין הם
שם שאין יומד לטוהרים
מן מירן דלענערן לרטיי
נבא ליסור טומאה ויחול
לנ: **פרט** דאב"ה ח"ב
מזר בגד הששה (חילן ק:)
טוהרים עומים בכל שטא
שאר שמי שזאן פאר
ומשיב דדרך גאמא ויא
מן רבה (מנחות פא.) דס
עובר עליו פתחן אבי
הקפה את הפרס ואכלו
את החלב וגמטו וכן
שהקפה באור וכן
מה ולפי הכ דהבא ז"ל
לענערן קתני הקפה את
ויא חתמא באור דאי
וא ופטור: **אלא** הבא
הבא **בשמיא** הוא. חומה
ר ורטרט (חילן קכא.) וסא
דאין חייב משום ערלה
לוא חומים וענבים גמור
מרי מצבורים וצבורים

לא תאמרו כל בנה
זר אשר בשעריך
תחננה ואכלה או קובר
תכפר כי עם קדוש
אתה לך אלהיך לא
תכשל ביד פחלם אמר:
(ויקרא כ"א)

ואנשי קדש תהיו לי
כל בשר מטרפה לא
ואכלו חלב בלשכתן
אמר: ויסעו כל

אז אי אַשמעיקן פֿיר
דורך הנאתו שפיר
ה בעלמא הוא אמר
ללאי הכרם שלוקין
הנאות¹ מאי מטמא
אכילה מיתובי אוסי
לכשר בחלב שהוא
ס קדוש אתה ונאמר
ון לי מה להלן אסור
אלא באכילה כהנאה
ולה שלא נעבדה בה
כשר בחלב שנעבדה
שיהא אסור כהנאה
מה

שְׁהִקְפָה בָּאוֹר וּכְאֹ
 מֵמָה וּלְפִי הֵן דִּהְיָ אֵל
 קָמְתִי הִקְפָה אֶת
 וְאֶת חֲלָלֵי בָּאוֹר דִּהְיָ
 אֵל וּפְטוֹר: **אֵלֹהִים**
 יְהוָה בְּעִלְמָא הוּא. חִימָה
 רִירוּבְרִי (חֲזִין קֶלֶא. וְסָ)
 דְּלֹאן חִיב מְשֹׁם עֲדֵלָה
 דְּלֹאן מַחֲוִים וְעֻבְיָם דְּגִמְרָה
 פְּרִי מְנַבְרוּסִים וּבְצוּרִים
 וּבְחִתְרִימוּם חִיבִי מִרְיֹם
 חֲזִין אֲמֵלִי אֲחִירִי לְמִימְרָה
 וְעֵלְמָלִהּ הוּא "אֵל דִּהְיָ
 מְחַלְלִי הַחֵם פְּרִי דִּהְיָ
 אֵל לְמַעֲוֵי שְׂחָר מַשְׁקִין

וּמִשְׁנֵי
 סִפְסָפָה
 הַדְּרִימָתָא
 כְּדֵי שְׂמִינִי
 בְּמִנְחָה
 מִשּׁוֹם
 לִרְיָ דְּנֶה
 יִלְיָ מִקְדָּה
 אֵלֶּה עַל
 עֶרְלָה
 מִתְרומֶה
 וַיִּתְּרֵהּ
 הִכָּה וְאֵם
 לְדִאֲמִרְיָה
 מְבֻבְרִים

ולזה שלא נעברה בה
בשר בחלב שנעברה
שיחא אסור בהנאה
מה

אשמעינן בפרי גופא. דלי
זו אפרסקין ואכלן ואשמו
לדון לוקין אלל כדון אלל
לדלוא פרי חלב: בלי הדב
דמשמע לא חסרה ממנו
אמור. חסילה: עולה של
בחלב שנעברה בו עכירה.

שינין ^ע קדשים שיחאו חזן לן
לקולא משום דמפורש בזה
דנראה מקדש קדש דמסור
לדון חסילה: וכן נראה

[illegible]

ויזהר אל
 הכל יזעק
 לאיצטרך
 מנצחין
 איצטרך
 ויזהר אל
 הכל ויזהר
 הפה ויזהר
 טעמה אל
 דויעה צע
 וחומר
 שכל תחלה
 צדקה
 צדקה
 (מנצלה)
 אמו הקס

וְיִיחָא¹⁵ וְהָא דְלֹא קָאמַר
עֲרֵלָה כְּדָאמַר צִבְלֵי הַבָּשָׂר (חט)

הדין: **אמרת** ק"ו. חס

זהו חכילה מ
מזהירין מ
וחמור וסח

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 60

עצמה ואף דמה שלא כלל הכתוב איסור ההנאה בנשר חלב בכלל אכילה הוא לסיבה אחרת והוא לפי שהכתוב רצה לאסור האכילה אף שהיא שלא בדרך אכילה וכמ"ש רבינו סם. מ"מ אין הנדונים דומין ולא ראי זה כראי זה וכמובאר. וראיתי להסמ"ג לאוין רנ"ט שזרד לומר שראוי שנמנה לא תבשל גדי לאיסור הנאה ולא נכלול אותו בכלל אכילה. ועיין בזה הרקיע סי' קצ"ו שפקפק בדברי רבינו ז"ל שלא מנה לאו בפני עצמו הנאת בשר בחלב ע"ש: וראיתי להרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג בזה' חמץ שעמד על מה שכתבנו אלא שהביא אותה סוגיא דמכות שכתבנו לעיל וסיים וכתב וז"ל ואילו משום הנאה לא קאמר ולא נחזרר לי הטעם כו'. והנה דברים אלו אינם דברי הר"ם שכן' המנות אלא הם דברי הרא"ם ולעיקר קושימו כבר כתבנו לעיל דלא יתכן להלקות האוכל בשר בחלב שמים משום אוכל ומשום נהנה מאחר שהאכילה וההנאה הוא דבר אחד. וממיריית דברי הרא"ם שם נראה שתמה על כל איסורי הנאה למה לא ילקה עליהם וזו שכתב בתחלת דבריו ובענין איסור ההנאה לא מלאחי שום אחד מהפוסקים שיאמר שהנהנה לוקה כו' ובסוף דבריו כתב אבל מלאחי בחוס' כו' וכתב בסוף הענין ח"ל ומשמע דהיכא דכתבי לא תאכלו הנהנה בו לוקה מן התורה. ולא ידעתי איך לא הביא דברי רבינו שצ"ח מהל' מ"א שכתב בפירוש שהנהנה מאיסורי הנאה אין בו מלקות ודברי ה"ה שם שנתן טעם לדבר וז"ע: והנה אף שלכאורה דברי רבינו ז"ל שלא חייב מלקות בנהנה מבשר בחלב הם חתומים. נראה שיש להכריח סברתו מההיא דמתן פ"ג דכריתות (דף י"ג) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד טמא שאכל חלב והיה נותר מן המוקדשין כו' (א"ה מכאן מוכח בדברי הרב המחבר שכתב לעיל דהאוכל בשר בחלב אינו לוקה על הנאה דאל"כ בטהור נמי משכחת לה דמקרא דלא תוכל לאכול ילפינן איסור אכילה והנאה כמובאר בס' המנות מל"ת סי' קמ"ו דמה לי שלש חטאות ושני אשמות מה לי ארבע חטאות ואשם אחד ס"ס יש אוכל חיות ומביא עליו חמשה קרבנות. וא"נ משום נותר הוה לן לחייבה על אכילתו והנאתו מדרבנן לא יאכל כי קדש הם כמובאר פי"ח מהל' פסולי המוקדשין דין י' וכל היכא דכתבי לא יאכל לנ"ע איסור הנאה נמשמע א"נ בטהור ובקדשים שנטמאו דאזהרתיה נפקא לן מדרבנן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל כמובאר שם דין י"ב אלא ודאי ע"כ לומר דכל היכא דלקי משום אכילה לא לקי על ההנאה כנ"ל). וביארו בגמ' דאף דקי"ל דאין איסור חל על איסור מ"מ שאני הכא דאיסור מוסף הוא וביארו דטעמא דאיסור קדשים על איסור חלב הוא משום דכיון דלקדשים ומוסף בו איסור הנאה איתוסף נמי לגבי חלב: ויש לתמוה בדפ' כל הבשר דף קי"ג אמרינן המנשל חלב בחלב רבי אמי ור' אסי חד אמר לוקה וחדא אינו לוקה. והמתבאר שם בסוגיא הוא דלכ"ע אין איסור בשר בחלב חל על חלב. ולפי סוגיא דכריתות יש לתמוה דהא איסור מוסף הוא דהשחא נאסר בהנאה וא"כ אמאי לא חייל איסור בשר בחלב על איסור חלב. וליכא למימר דיש חילוק בין קרבן למלקות דהא ודאי ליחא. והנה רבינו העמיק משנה זו דכריתות בספ"ד מהמ"א לענין מלקות. ולסבחר רבינו ז"ל יתח' דע"כ לא חשיב הנאה איסור מוסף אלא היכא דלוקה על ההנאה ובגון ההיא דמוקדשין דמיגו דלוקה על ההנאה לוקה ג"כ על האכילה אבל בנשר בחלב דליכא מלקות בהנאה לא שייך ביה איסור מוסף. אך לסברת החולקים על רבינו דס"ל דבכל איסורי הנאה לוקין על ההנאה וכ"ש בנשר בחלב לא ידעתי טעם נכון למה לא יתחייב האוכל חלב שצב בחלב שמים משום איסור מוסף וז"ע. ועיין מ"ש רבינו בפירוש המשנה שם בכריתות יע"ש. (א"ה ועיין מ"ש החוס' חולין דף ק"ה ע"א ד"ה איסור שכתבו דהנאה לא חשיב איסור מוסף אלא איסור חמור בעלמא ועיין בלח"מ פ"ט מהמ"א ד"ה שאין כאן ויתבאר לקמן פי"ח מהמ"א):

שם אבל שלא הנאתו כגון שגושין לו רטיה וז"ל מסוגיא דפרק כל שעה דף כ"ה מר בריה דרב אשי אשכחיה מומר. זה יא' לו לרבינו ז"ל שמואל דפרק כל שעה דף כ"ה מר בריה דרב אשי אשכחיה לרבינא דשייף לברתיה בגוהרקי דערלה א"ל אימור דאמור רבנן בשעת הסכנה שלא בשעת הסכנה מי אמור א"ל האי אשחא מ'מירחא נמי בשעת הסכנה דמיא איכא דאמרי א"ל מידי דרך הנאה קא עבידנא. ופירש"י גוהרקי דערלה בוסר ויתים קטנים. דרך הנאתו לאחר שנחשלו ויאל שמתן בניה הבד ע"כ. והנה במאי דפליגי הני תרי לישני אפשר לומר באחד משני פנים. האחד הוא דלישנא קמא ס"ל דהני גוהרקי אף שהם ויתים קטנים מ"מ כיון שיאל מהן שמתן חשיב דרך הנאתו ומש"ה אמר אימור דאמור רבנן כו' והשיב לו דשעת הסכנה היה, ולאיכא דאמרי הני גוהרקי היו שלא בדרך הנאתו ולפי זה כל שהוא בדרך הנאתו אסור לכ"ע בחולי שאין בו סכנה. וכל שהוא שלא בדרך הנאתו מותר לכ"ע בחולי שאין בו סכנה. ואפשר עוד לומר דלישנא קמא ס"ל דהני גוהרקי היו שלא בדרך הנאתו אלא דס"ל דאף דהיו שלא בדרך הנאתו מ"מ אסור בחולי שאין בו סכנה משום דבגירא ליה דהני דאין לוקין מ"מ אסור מן התורה והיו כדון תלי שיעור שאסור מן התורה ואין לוקין עליו ולישנא קמא ס"ל דכיון דהיו שלא בדרך הנאתו שרי בחולי שאין בו סכנה. ואפשר דלח"ל לישנא אף שיהא אסור מן התורה מ"מ כיון שאין בו לאו שרי בחולי שאין בו סכנה א"נ דס"ל דכל שהוא שלא בדרך הנאתו אין איסורו כי אם מדרבנן ומש"ה שרי בחולי שאין בו סכנה. וחלוקה זו נוחה אל"ל דכל שהוא שלא בדרך הנאתו אין איסורו כי אם מדרבנן שאם היה איסורו מן התורה אף שלא היה בו לאו לא היו מחייבין אותו בחולי שאין בו סכנה וכ"כ החוס' בפ"ג דשבועות דף כ"ב ד"ה אהיתחא דכל שלא בדרך הנאתו אפילו איסור בעלמא מדאורייתא ליכא אלא מדרבנן. ולפי זה מ"ש החוס' בפ"ק דע"ז דף י"ב ד"ה אלא דהא דאמרין כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא בדרך הנאתו מ"מ איסורא מיהא איכא וחזרו ושנו בלשון הזה וכתבו ואפילו אח"ל דמלקות ליכא איסורא מיהא איכא אין הכוונה איסור תורה אלא איסורא דרבנן וז"כ החוס' בשבועות דף כ"ג ד"ה דמוקי:

וראיתי להחוס' בפ"ג דקדושין דף כ"ו עלה דההיא דאמרין המקדש בערלה אינה מקודשת שהקשו ואמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא בדרך הנאתו דאמרין בפ' כל שעה וחזרו יע"ש, (ומה שיש להפליג בחירוים הלא הוא כמון לקמן בזה' אישות פ"ה יע"ש), ובעיקר קושייתם דבריהם חתומים דפ' כל שעה לא אמרינן אלא דליכא מלקות אבל איסורא איכא וכן יש להוכיח מההיא דמר בר רב אשי שכתבנו לעיל וכמ"ש הם עצמם בע"ז ונשבעות כנוכר ואיך כתבו הא שרי דמשמע דמותר לגמרי. ואם כונתם לומר דשרי מן התורה וכיון דאין איסורו כי אם מדרבנן חוששין לקדושין. גם בזה אי חמיה דהא קי"ל דהמקדש באיסורי הנאה אף שאיסורו מדרבנן אינה מקודשת וכמו שפסק רבינו רפ"ה מהל' אישות יע"ש. ואף לדברי החולקים דס"ל דבאיסורי הנאה דרבנן מקודשת וחלו עצמם באותה סוגיא דחולין שנשחטו בעורה דאיתא בפ"ג דקדושין דף נ"ח היינו דוקא באיסורין דרבנן דאין להם עיקר מן התורה אבל כל שיש לו עיקר מן התורה אף שאיסורו מדרבנן אינה מקודשת וכדמוכח מההיא דרב גידל דאמר בפ"ק דקדושין המקדש משם שעות ולמעלה בחמי קורדמיתא דאין חוששין לקדושו וכבר הסכימו שם כל הראשונים ומכללם התוספות וז"ל דלכ"ע שעות דאורייתא וחמץ דרבנן או שעות דרבנן וחמץ דאורייתא דאין חוששין לקדושו ולא נחלקו אלא בשעות דרבנן וחמץ דרבנן. ולפי זה פשיטא דאיסור תורה שלא בדרך הנאתו לא גרעי מההיא דרב גידל. סוף דבר שדברי החוס' חתומים הם בעיני. שוב חזרה להריטב"א בחידושי שמה דברי החוס' הללו שהטעם שכתבנו ועי' בהר"ן שם. (א"ה עיין מ"ש הרמ"ז בס' כפות תמרים דף כ"ג ע"א) וכן נראה דס"ל להחוס' דכל שלא בדרך הנאתו שרי לגמרי ממ"ש בפ' כל שעה דף כ"ה סוף ד"ה אין ח"ל ולחזרו קמא קשה הא חזי בעיניה שלא בדרך הנאה ע"כ ואם היה שום נד איסור שלא בדרך הנאתו ליכא קושיא כלל לחזרו קמא: וכן יש ללמוד ממ"ש החוס' פ"ג דפסחים דף כ"ח ד"ה ותנן וז"ל א"נ מתניין דהכא אחי שפיר כרבנן דהחם דאמרו לו אף היא נעשה וכל ומגדל למחיים ורחמנא אמר לא ידבק והא דשרי הכא היינו משום דבחמץ כתוב לא יאכל ואינו אסור אלא בדרך הנאה ובה"ג לאו דרך הנאה היא אבל בע"ז לא כתוב אכילה ואסור אפילו שלא בדרך הנאה ע"כ ובענין זה כתבו החוס' פ"ג דע"ז דף מ"ג ד"ה אמרו. ומיהו אפשר היה לדחות דהכוונה היא שאינו איסור תורה בחמץ שלא בדרך הנאה וע"כ לא קאמרי רבנן דאף היא נעשה וכל כו' דקא סברי זה זה גורם אסור אלא באיסור תורה ומש"ה בע"ז

הפלאה. הלכות שבועות פ"ה

הוא שפטור אבל אם אכל דברים האסורים מדרבנן חייב משום שבועת ביטוי דחילה שבועה עליהו ולא נקרא זה מושבע מהר סיני וכבר הארכתי בזה:

שבועה שאוכל ואכל אוכלין שאינם ראויים לאכילה וכו'. הטעם כיון שאוכל אותם כדי לקיים שבועתו אחשבינהו ואכילתן שמה אכילה ויאל ידי שבועתו וכן אם אכל נבלות וטרפות שמה אכילה:

^[מקור]

ו שבועה שלא אכלתי והוא אבל דברים שאינם ראויים לאכילה וכו'.

הטעם כיון שאכל אותם בלא שום קבה משמע דחשובין הם אכלו ושמה אכילה וכשנשבע שלא אכל נשבע לשקר. וא"ת מנא לן דמחנתימין לא חנן אלא קונס אשמי נהניט לי אם אכלתי היום והוא אכל נבלות וכו' חייב ומשמע דוקא נבלות וטרפות דהוי מיידי דבר אכילה אלא אריא הוא דרביע עליהו אבל אוכלים שאינם ראויים לאכילה מניין, וי"ל דחלמודא משוי להו דחנן בהך מתני' שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאינם ראויים לאכילה וכו' פטור שבועה שלא אוכל ואכל נבלות

וטרפות וכו' חייב ופריך עלה הא גופא קשיא מאי שנא רישא דפטור ומאי שנא קשיא דחייב הא לא קשיא רישא בפתסם וסיפא במפרש ומוקי לה בכולל ומדלא משני לחלק בין דברים שאינם ראויין לאכילה לנבלות וטרפות משמע דשוין הם, הקשו בתוספות וי"ל הימא כיון דרישא וסיפא איירי בנבלה וטרפה מאי שנא דברישא נקט אוכלין שאינן ראויים ובסיפא נקט נבלה וטרפה ע"כ. נראה מדבריהם דכילה מחנתימין איירי בנבלות וטרפות הילכך אם נשבע שלא אכלתי היום והוא אכל דברים שאינן ראויין לאכילה [פטור] ולא שני להו בין שבועה שלא אוכל לשלא אכלתי, אבל הרב תפס לו פשטא דחלמודא דמשוי להו ולהכי נקט תנא אוכלין שאינם ראויין לאכילה להשוות אותם לנבלות וטרפות ורישא בפתסם וסיפא במפרש אבל אינם שוין לשיעור אכילתן דמי שנשבע שלא יאכל עפר קא מציעא לן בכמה וסלקא בחיקו ובנבלות וטרפות פשיטא לן דשיעוריהו בכזית:

שבועה

הוא שפטור אבל אם אכל דברים האסורים מדרבנן חייב משום שבועת ביטוי דחילה שבועה עליהו ולא נקרא זה מושבע מהר סיני וכבר הארכתי בזה:

שבועה

הוא שפטור אבל אם אכל דברים האסורים מדרבנן חייב משום שבועת ביטוי דחילה שבועה עליהו ולא נקרא זה מושבע מהר סיני וכבר הארכתי בזה:

היה

הוא שפטור אבל אם אכל דברים האסורים מדרבנן חייב משום שבועת ביטוי דחילה שבועה עליהו ולא נקרא זה מושבע מהר סיני וכבר הארכתי בזה:

לא כתב אלא בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין וכתב הר"ן ופריקין עלה בגמרא (בשלמא לאו משכחת לה אלא הן וכו') היכי משכחת לה ופרקינן משכחת לה בזה כדרכא דאמר שבועה שאוכל ואכל עפר פטור כלומר משכחת לה באומר שאוכל סתם נבילות בכלל לענין שאם אכל נבילות פטור וכיון דמשכחת לה בזה סתם כפי אע"ג דשבועה דלאו אינו אלא בלאו מפורש כדאוקימנא מתני' במפרש דוקא וכי"ת וכי נשבע שאוכל סתם כי אוכל נבילות אמאי פטור והא כיון דאמרין ברישא בנשבע שלא יאכל סתם שאם אכל נבילות פטור אלמא אין נבילות בכלל אכילה וכיון שכן בנשבע שאוכל ואכל נבילות ה"ל למימר חייב לפי שאין נבילות בכלל שבועתו ולא משכחת לה בזה לפי דרוקין הך קושיא ואמר משכחת לה כדרכא כלומר לא דמי מי שנשבע שיאכל למי שנשבע שלא יאכל שמי שנשבע שלא יאכל מאמרין שלא נמכוון אלא על דברים הראויים לדברים שאינם ראויים לא היה צריך להשבע עליהו ומש"ה אמרין ברישא דמתני' בנשבע שלא יאכל סתם אכל אוכלים שאינם ראויים

לאכילה שהנבילות בכלל פטור אבל כשנשבע שיאכל מסיק אדעתיה דבכל מה שיאכל יא"ת הילכך נבילות בכלל ומש"ה משכחת לה בזה דהכי אמר רבא שבועה שאוכל ואכל עפר פטור אלמא דברים שאינם ראויים בכלל שבועה שאוכל הן ויאל ואע"פ שאינם בכלל שבועה שלא יאכל דהא חנן שבועה שלא אוכל ואכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה פטור עכ"ל. נראה שהוא גורס כדרכא שבועה שאוכל וגם לא היה גורס אלא כדרכא וכך היה גורס משכחת לה כדרכא ורבינו קובץ כדברי הר"ן ודברי הר"ן וגירסתו: שבועה שאוכל ואכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה וכו'. נמצא בסמוך:

ו שבועה שלא אכלתי והוא אבל וכו'. שם אהא דאמרין אלא כדרכא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור אמר רב מרי אף אן נמי תנינא קונס אשמי נהניט לי אם אכלתי היום ואכל נבילות וטרפות שקלים ורמשים הרי אשמו אסורה לו הכי השתא הוה כיון דמעיקרא אכל והדר אשחבע ליה חשובי אחשביה אלא הכא מי אחשביה. ופירש"י חשובי אחשביה באכילתו וגילה על עצמו שאינו קץ בהם. ולמד רבינו מדין זה לדברים שאינם ראויים לאכילה דאי מעיקרא אכל והדר אשחבע כיון דחשובי אחשביה חייב וכן יש ללמוד ממה שנמצא בסמוך שאם נשבע שיאכל ואכל עפר או דברים האסורים פטור דכיון דאכלינהו אחשבינהו וכו' דלכלינהו בזה שבועה וכל שכן זה שאכלה קודם שבועה. וא"ת האי טעמא דחשובי אחשביה הוה פסק כוומיה ואע"ג דלא תנינא כההיא מתני' בדיא קושטא דמילתא וכיון שהוא וי"ל פסק בסמוך כדכא לא הוה ליה לפסוק כהאי טעמא דחשובי אחשביה, וי"ל דכיון דטעמא דמסתבר הוה פסק כוומיה ואע"ג דלא תנינא כההיא מתני' בדיא קושטא דמילתא הדי וכדאסיקנא משכחת לה כדרכא:

לחם משנה

וא"כ טעמא דאחשביה לעולם אימיה בין לפי מאי דס"ד בין לפי המסקנא וזהו שדימה רב מרי הא למחנתימין דקונס אם אכלתי אם שתייתי אע"ג דטעמא דהתם משום דאחשביה ג"כ הכא גבי שאוכל עפר טעמא הוי משום דאחשביה ודחה לו המתוך דלא דמי הא אחשביה לאידך דמחנתימין כיון שבעת שנשבע כבר אכל הרי בעת השבועה היה אותה אכילה חשובה אכלו שכבר אכלה אבל היא דנשבע שיאכל עפר ואכל ואע"ג דאח"כ אחשביה מ"מ בעת שנשבע לא ידענו שהיתה חשובה אכלו האכילה ההיא דמי ידע אם באותה שעה הייתה חשובה אכלו ולא נשבע אלא על אכילה גמורה, ונסתלקה בזה תמיהת הרב כסף משנה ז"ל על רבינו ז"ל דלעולם טעמא דאחשביה

משנה למלך

בכולל משמע דלא חזרו מאוקימתא המא דרישא איירי בסתם ומש"ה הקשו דאמאי איצטרך לאוקומי בסתם לוקמה נמי במפרש ובאיני כולל. וחירו דאי מיירי באומר שבועה שלא אוכל נבילה מאי קאמר אכל אוכלין שאינם ראויים פטור דמשמע דאם אכל ראויים חייב הא איזה לא נשבע אלא בשאינם ראויים אלא ודאי דמיירי רישא בנשבע סתם ומש"ה דוקא אכל אוכלין שאינם ראויים פטור משום דמושבע מהר סיני אכל אכל אוכלין ראויין חייב וזה פשוט. וי"ל אמר אי אהם מונא אלא כי במפרש חזי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם אליבא דר"ע דאמר אדם אסור עצמו בכל שהוא ע"כ. והנה כפי אוקימתא קמייתא דמוקי לסיפא במפרש חזי שיעור מאי איירי בין באומר שבועה שלא אוכל ח"ש מנבילות וטרפות בין באומר שבועה שלא אוכל ח"ש סתם וקמ"ל מתני' דשבועה חייגל על ח"ש ומש"ה אם אכל נבלות וטרפות חייב דעבר על שבועתו אף רישא דמיירי באומר שלא אוכל סתם ואינו חייב אלא בכזית לא מתקומא אלא בסתם ומש"ה דוקא אכל אוכלין שאינם ראויין פטור משום דמושבע ועומד הוא וכמו שכתבו התוס' אליבא דתירוצא דסיפא מיירי בכולל. אך קשה דכפי ר"ל לוקמה רישא וסיפא בסתם דאינו מוילא בפירוש נבלה אלא דרישא מיירי באומר שלא אוכל סתם דמשמע כזית ומש"ה אם אכל כזית מנבלה פטור דמושבע ועומד הוא וסיפא מיירי באומר שבועה שלא אוכל חזי שיעור ומש"ה אם אכל ח"ש מנבילה חייב דשבועה חלה על ח"ש וכו"ת ה"ן דלר"ל רישא וסיפא איירי בסתם אלא דרישא מיירי באומר שלא אוכל וסיפא באומר שלא אוכל ח"ש הא לימא שהרי מדברי התוס' מוכח דס"ל דאוקימתא קמייתא דכאן בסתם כאן במפרש לא וזה ממקומה וכמו שכתבנו והטעם משום דלא קאמר אלא: והנראה אולי דלר"ל רישא וסיפא מיירי באומר שלא אוכל ח"ש אלא דרישא מיירי באומר שלא אוכל חזי שיעור סתם ומש"ה אם אכל ח"ש מנבילה פטור דאע"ג דשבועה חלה על חזי שיעור היינו דוקא באומר שלא אוכל ח"ש מנבילה אבל באומר שלא אוכל ח"ש ואכל ח"ש מנבלה פטור משום דאמדינן דעמיה שזה לא נשבע אלא שלא יאכל דבר המותר אבל לא נשבע על דבר האסור אע"פ ששבועה חלה על אותו אסור. ונראה שיש להכריח פירוש זה מנאידך אוקימתא דר"ל דמוקי לה בסתם ואליבא דר"ע דאמר אדם אסור עצמו בכל שבו ולפי זה רישא דקתני אכל אוכלין שאינם ראויין פטור קשיא ולומר דרישא רבנן וסיפא ר"ע וזה דוחק גדול ולומר דס"ל לר"ל כפי אוקימתא זו דרישא איירי באוכל דברים שאינם ראויים לאכילה כגון עפר וכיוצא בו אבל אם אכל טריפות הכי נמי דחייב באוכל חזי שיעור הא לימא דמדברי התוס' מוכח דהגמרא ס"ל דרישא וסיפא איירי בנבלה. אשר ע"כ נראה דלהך אוקימתא נמי רישא וסיפא איירי בנבלה וכולה ר"ע היא ורישא איירי באומר סתם שלא אוכל ואפילו אכל ח"ש מנבלה פטור דלאו דעמיה אגבלא וסיפא איירי באומר שלא אוכל נבלה ואם אכל ח"ש מנבלה חייב משום דשבועה חלה על ח"ש: ויעי דאף דר"ל פליג לאוקימתא דכולל דלית ליה כולל באיסור הבא ע"י עצמו מאי אפשי דאכלה אוקימתא דמוקי למתני' בכולל לא פליג בדיו דר"ל ומורה נמי דאי פירש שלא אוכל ח"ש אם אכל מנבילה ח"ש פטור משום דלאו דעמיה אגבלא ואם פירש שלא אוכל ח"ש מנבלה חייב משום דשבועה

דשרי רחמנא היכי משכחת לה, וכיון שמפורש התירו בתורה אין כח ביד חכמים לאסור, וכן נראה מדברי התוס' פ"ק דחולין דף י"ב ע"א ד"ה פסח וקדשים, כמו שיראה המעיין שם.

עוד כתב הרב הנזכר [ד"ה וכן יש] וז"ל, ודע דמהריב"ל בחידושיו למסכת שבועות, על מ"ש התוס' שם [כ"ג ע"ב] ד"ה דמוקי, שכתבו ועוד דמצי לאוקמי בשלא כדרך הנאתו וכו', כתב דלר"ש דאמר [נזיר ד' ע"א] כל שהוא למכות, ה"ה שלוקה אף שלא כדרך הנאתו, ואף שאני חלוק עמהם, מ"מ מודינא דמאן דאית ליה דעל כל שהוא לוקה, שלא כדרך הנאתו איסור תורה איכא, דומיא דחצי שיעור, עכ"ד. והנה הרב הנזכר בפ"ה דהלכות שבועות הלכה ה' [ד"ה וראיתן] תמה אדברי מוהריב"ל ורש"ל [הובאו לעיל] וז"ל, ודבריהם תמוהים בעיני, דהיכי מצינן למימר אליבא דריו"ח דאית ליה דכל מאן דאית ליה דחייב בחצי שיעור אית ליה נמי דחייב שלא כדרך הנאתו, והא לדידיה חמיר חצי שיעור משלא כדרך הנאתו, דבחצי שיעור איכא איסור תורה, ושלא כדרך הנאתו ליכא איסור תורה, עכ"ד, (וכן הקשה הרב בעל חידושי הלכות [מהרש"א] ז"ל), ולע"ד לא קשה מידי, דבשלמא לר"ש דס"ל דלוקין על חצי שיעור, איכא למימר שפיר דה"ה שלא כדרך הנאתו, דתרווייהו שוין, אבל לריו"ח דאמר חצי שיעור מן התורה, היינו טעמא משום דחזי לאיצטרופי, כדאיתא ביומא [ע"ד ע"א], ואע"ג דהתם מפקינן לה מריבויא דכל חלב, הרי כתבו התוס' התם [ד"ה כיון] דאי לאו הך סברא הוה מוקמינן לקרא לרבות וכו', וכן כתב הר"ן בפ"ג דשבועות [דף ט' ע"א], הביאו הרב הנזכר בפ"ד [ריש] הלכה א', דפשיטא לן דלא אסריה רחמנא אלא משום דחזי לאיצטרופי, יע"ש, וא"כ דוקא גבי חצי שיעור משום דחזי לאיצטרופי ואתי לאיסור לאו, מש"ה אסור מן התורה, אבל שלא כדרך הנאתו, דלעולם לא אתי לידי איסור לאו בשלא כדרך הנאתו, מש"ה אינו אלא מדרבנן, וכן כתב הוא ז"ל עצמו בהלכות יסודי התורה [פ"ה ה"ח, ד"ה ודע שעדיין] לחלק בין שלא כדרך הנאתו לחצי שיעור משום דחזי לאיצטרופי, ע"ש, ודוק.

מיהו אי קשיא הא ק"ל, דאם איתא דלר"ש דאמר כל שהוא למכות לוקה נמי [על] שלא כדרך הנאתו, א"כ מה פריך בפסחים [כ"ד ע"ב] לאב"י דאמר הכל מודים בכלאי הכרם שלוקין עליו שלא כדרך הנאתו, מבריייתא דאיסי בן יהודה, ואמאי לא משני דאיסי בן יהודה סבר כר"ש דלוקין על שלא כדרך הנאתו בכל איסורין שבתורה, ויש ליישב דהו"מ

אני מוסיף להביא ראיה הפך דבריו ממ"ש התוס' שם באותה סוגיא בדף מ' ע"ב בד"ה על חייך אין מתחללין וז"ל, במעשר שני חוץ לירושלים איירי, דאי בירושלים מותר לקנות ממנו בהמה לזבחי שלמים, כדמוכח פ"ק דמעשר שני וכו', והשתא אם איתא לדברי הרב בדבר המפורש התרו בתורה אין כח ביד חכמים לאסור, אמאי הוצרכו להוכיח הדבר ממתניתין דמעשר שני, והלא מקרא מלא דבר הכתוב [דברים י"ד, כ"ו] ונתת הכסף בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן, אלא ודאי מוכח דאפילו בדבר המפורש יש כח ביד חכמים לאסור, ומש"ה הוצרכו להוכיח ממתניתין, כי היכי דלא תימא דבירושלים נמי גזרו חכמים, ועיין במוהר"ם בן חביב בקונטרס כפות תמרים, ודוק. וא"כ ע"כ צ"ל דמ"ש התוס' בד"ה וליתבי, היינו משום דלשיטתייהו דפרק כל שעה [כ"ג ע"א ד"ה אמר קרא] אזלי, דס"ל דאיסור סחורה מן התורה, ודוק.

האמנם מצאתי בשיטה מקובצת מכת"י למסכת סנהדרין [ונדפסה בסוף ספר חמרא וחי, בשם חמר חירור עתיק] בפ"ב, אההיא דאמרינן התם [י"ט ע"א] מלכי בית דוד דן ודנין אותן, שנאמר דינו לבקר משפט, שכתב משם תוספי הרא"ש וז"ל, הקשה ר"מ מאי קא מייתי מדכתיב דינו לבקר משפט, הא בההיא שעתא שנאמר הפסוק היו מלכי ישראל ג"כ דנין, דאכתי לא נעשה אותו מעשה דינאי המלך, וליכא למימר דמינאי המלך ואילך קאמר דמלכי בית דוד דנין, דא"כ היכי מייתי סיעעתא מקרא דדינו לבקר משפט, דההוא קרא היה קודם מעשה, מיהו הא ל"ק, דמסתמא כיון דהקב"ה ציוה להם בהדיא לדון, לא היו חכמים גוזרים עליהם שלא לדון, וכה"ג בפרק איזהו נשך [ב"מ ע' ע"ב], דאמרינן התם דמדרבנן גזרו שלא להלוות בריבית לנכרי יותר מכדי חייו, ופריך והא כתיב לנכרי תשיך, ומאי פריך, והא לא אסור אלא מדרבנן, אלא ר"ל כיון דכתיב לנכרי תשיך לא היה להם לחכמים לגזור, ה"נ הכא, עכ"ד, יע"ש, ולכאורה נראה שדבריו נוטין לדברי הט"ז ז"ל, האמנם נראה דהתם שאני, דמדאורייתא מצוה נמי איכא, ומש"ה כתב ואין כח לחכמים לגזור דבר שמדאורייתא איכא מצוה בעשייתה, וכן מהרש"ם ז"ל. מדברי התוס' דפרק איזהו נשך [שם ד"ה תשיך], ועיין במרן הכ"מ הלכות מלכים פ"ג דין ז', גם ממ"ש התוס' בכתובות בפרק נערה שנפתתה דף נ"א ע"ב ד"ה אונס דשרי רחמנא היכי משכחת לה וז"ל, אע"ג דאבוב דשמואל חיישינן קאמר, משמע ליה דמדאורייתא קאמר, דאי מדרבנן וכו', וכדעת הט"ז מאי ק"ל, אפילו נימא דחיישינן מדרבנן קאמר, אפ"ה פריך שפיר אונס

מעשה חושב

ועיין מה שכתבתי שם על הגליון [סוף אות ר"ט]. [אמר נכד המחבר המביא לציח הדפוס, עיין פסחים ע"ב ע"ב דלכילת תרומה הו עטודה, וכן כתבו התוס' גיטין י"ב ע"ב ד"ה השבועות דלכילת תרומה הו מלוה, ע"ש].

ה דלר"ש דאמר כל שהוא למכות ה"ה שלוקה אף שלא כדרך הנאתו. לכאורה תמוה דא"כ מ"ט דר"ש צריכתא פרק גיד הנשה [חולין ק' ע"ב] ופ"ב דפסחים [כ"ב ע"א] דפוער לגמרי נאכל גיד הנשה של טמאה, הא לשיטתיה (נהי דפוער משום גיד הנשה דס"ל דליתו נוהג בטמאה, מ"מ) ליחייב משום אכילת טמאה, דלע"ג דס"ל דלין צדין גזטון טעם והו שלא כדרך הנאתו, מ"מ הא למהריב"ל ורש"ל שלא כדרך הנאתו לא גרע מכל שהוא דמיצ לר"ש, ונפרט לר' אבהו עכ"פ, דס"ל לר"ש דכל האיסורים אסורין בהנאה, א"כ ליחייב משום הנאת אכילת טמאה נאכל גיד הנשה של טמאה, וע"כ צ"ל דגיד הנשה עץ צענמא, וגרע משלל כדרך הנאתו נאסור דענמא.

ו וא"כ דוקא גבי חצי שיעור משום דחזי לאיצטרופי וכו' אבל שלא כדרך הנאתו וכו' מש"ה אינו אלא מדרבנן. גם אני כוונתי לקושיא ופירוקא זו, אבל לא הנחתי דעתי ביישוב זה, משום דמטאור בחולין דף ז"ט ע"א

בהנאה נשעת צעורה אטו קדשים, אלא ע"כ משום דכתיב נקרא מפורש ההיתר, דכתיב לך, להסיקה תחת תנשילך [שבת שס], ולכן לא היה כח צד חכמים לאסור זה, ופירשתי שם הסוגיא מה דקאמר שם מ"ט דנחול שפיר דמי, ומייתי הא דר"ג גם מוכח לכאורה שגם הרמב"ם ז"ל ס"ל סברת הט"ז הנ"ל, מהא דס"ל [הלכות אסור] פרק ט"ו הלכה ד' דשפחה לישראל אינה אסורה אלא מדרבנן, וקשה דא"כ מאי שנא דהתירו שפחה לעבד עברי, הא ישראל גמור הוא, אלא ע"כ משום דכיון שמפורש נקרא דעבד עברי מותר בשפחה, לא היה כח צד חכמים לאסור זה. אולם על הראיה הראשונה הנ"ל משנת יש להשיב קצת, דשאני תרומה משום ד"ל דמלוה היא שהכה יאכלנה, כעין אכילת קדשים דמלוה היא, ולכן י"ל דתרומה טמאה מלוה איכא שעכ"פ יהנה ממנה, ומשום הכי לא גזרו זה רבנן, אמתם צמקת נזיר דף ד' ע"א משמע להדיא דנאכילת תרומה אין שום מלוה, דאל"כ הי"ל לה"ם למימר דלרבינן הקרא מין ושכר יזיר לאסור (דאפילו) [אפילו] ציין מלוה של תרומה, ועיין בתוס' שם, ויש לפתול בזה הרבה, ואין כאן מקום. שזו מלאמי נשעת"מ פרק ט"ו מהלכות אסור [הלכה ד'] שהעיר צמקת הדברים אשר כתבתי בזה,

אסור אף דלא שייך חזי לאיטרופי ככל האיסורין כמו שכתבנו, ומ"מ גזירת הכתוב היא, א"כ לענין כל יראה ג"כ, בשלמא אי אמרינן חמץ שוה לשאר איסורין, א"כ האכילה [אסורה] רק מזה הסברה כמו שאר איסורין או משום דחזי לאיטרופי או לשאר טעמים, א"כ לא שייך לאקושי כל יראה לאכילה* כי בכל יראה לא שייך סברה הנ"ל, אבל להר"מ דכאן כתבה התורה מפורש, על כרחך צריך לומר דלא ילפינן מעלמא, רק גזירת הכתוב היא אע"פ דלא שייך סברה הנ"ל, וצפרט לפי מה שכתבנו [באות ג'] דלא שייך סברה חזי לאיטרופי, א"כ גם לענין כל יראה כיון דילפינן ביעור מאכילה שוה לגמרי לאכילה, אע"ג דלא שייך סברה הנ"ל מ"מ אסור כמו אכילה, וילפינן לגמרי ביעור מאכילה*, כן נראה לענ"ד דוק בשכלך.

דלפי זה נוכל לומר דנולד עוד פלוגתא בין בית שמאי ובית הלל* הנ"ל, בית שמאי דסברי שאור בכזית וחמץ בככותבת דלא ילפינן ביעור מאכילה, א"כ חזי שיעור הוא מותר מן התורה דמהיכי תיתי לאסור, אך דנימא כמו בכל התורה דאסור חזי שיעור, איכא למידחי, שם גבי חלב שייך חזי לאיטרופי, ומחמץ עזמו ג"כ לא ילפינן דאפשר דוקא באיסורי אכילה דלחשביה כסברת החכם נבי. אבל לבית הלל דילפינן ביעור מאכילה לענין שיהיה שיעור פחות, הכי נמי ילפינן לכל העניינים לענין חזי שיעור נמי, א"כ לבית הלל חזי שיעור לענין כל יראה נמי אסור מן התורה, כיון דגבי אכילת חמץ חידשה התורה דחזי שיעור אסור אע"ג דלא ילפינן מעלמא, הכי נמי ילפינן לענין ביעור, כמו דילפינן ביעור קטן, ועי"ש בבבלי ובתוס'.

כיון דאינו חייב בכדי אכילת פרס דחלקו פטור*, עי"ש. א"כ הכי נמי בשאור או בחמץ שנפסד, כיון דחלקו פטור חזי שיעור מותר. **ובזה יש ליישב הר"מ שכתב כאן פ"א ה"ז גבי חמץ דחזי שיעור אסור מלא יאכל, ותמיהו הא ככל איסורין חזי שיעור אסור⁵⁰. ולפי מה שכתבנו צריך הריבוי בשאור או חמץ שנפסד, דלא שייך חזי לאיטרופי*, על כן כתבה התורה לא יאכל לאסור חזי שיעור*, ובעזה"י עוד יתבארו הדברים במקומות מפורשים.**

[ד] רחמנין נפסח אסור בהנאה ג"כ, ואם לוקין על הנאה עיין משנה למלך פ"ה מיסודי התורה ה"ח ומוצא לעיל בחיבורנו [מצוה ג' אות י"א], ואין כאן מקום להאריך.

[ה] וברבר ידעת מה שפלפלו האחרונים בלאו דכל יראה אם חזי שיעור אסור מן התורה, ועיין מה שכתבנו לעיל [מצוה י"א אות ב'] בעזה"י, נראה לי דזה דוקא אם נאמר דחמץ שוה לשאר איסורין, דחזי שיעור אסור מן התורה מטעם חזי לאיטרופי, א"כ בחמץ לענין כל יראה לא שייך חזי לאיטרופי כמו שכתב שאלת אריה [סו"ס פ"א], א"כ אין אסור מן התורה, או כסברת החכם נבי [ס"י פ"ד] דדוקא באיסורי אכילה אסרה תורה חזי שיעור. אבל לדעת הר"מ דהתורה כתבה כאן דחזי שיעור אסור, וכתבנו [למעלה סוף אות ג'] דאף דלא חזי לאיטרופי גזירת הכתוב היא, וכן כתב בנ"ל [פסחים מ"ד ע"א ד"ה ועוד] לענין שביעי של פסח, דאכל קודם הלילה חזי שיעור דלא חזי לאיטרופי מ"מ אסרה תורה בחמץ⁵³, או איזה תירוצא אחר, עכ"פ כאן גזירת הכתוב היא. א"כ לדין דק"ל לבית הלל דזה חזי כזית, והטעם דילפינן ביעור מאכילה עיין בבבלי [ד' ע"ב], א"כ גם לענין חזי שיעור ילפינן (ג"כ) ביעור מאכילה, כמו שבאכילה חזי שיעור

הנאה

חזי שיעור
בכל יראה

בשולי המנחה

כתב, שלב"ה דילפינן ביעור מאכילה לומדים אף לאסור חזי שיעור בכל יראה כשם שאסור באכילה, אע"פ שדעתו שאיסור חזי שיעור באכילת חמץ הוא כאיסור חזי שיעור בכל התורה⁵⁵. וביארו האחרונים בטעם הדבר, שאף שמסבא אין מקור לאסור חזי שיעור בכל יראה, מ"מ כיון שגדר איסורו הוא כדי שלא יאכלנו, כל מה שאסור באכילה אסור אף בכל יראה⁵⁶. וילפינן לגמרי ביעור מאכילה. יש שהעיר, שלדעת הרמב"ם שבחמץ נתחדש איסור מיוחד על חזי שיעור מדכתיב 'לא יאכל', י"ל שאף ששיעור כל יראה ילפינן מאיסור אכילת חמץ, מ"מ לא הוקש אלא לעיקר איסור אכילה המפורש בתורה שהוא בכזית, שבוה מדבר הפסוק המקיש אכילה לביעור⁵⁷, אבל הא דרבי קרא איסור נוסף בחמץ לחזי שיעור, לא נאמר אלא לענין אכילה, ולא ילפינן מיניה לאסור חזי שיעור בכל יראה⁵⁸.

בין בית שמאי ובית הלל. ויתיישב בזה קושית האחרונים⁵⁹ מאי נפק"מ במחלוקת ב"ש וב"ה בשיעור חמץ לענין כל יראה למ"ד בלאו דכל יראה ניתק לעשה ואין לוקין עליו, הרי אף בחזי שיעור קי"ל דאסור מן התורה, ולדברי רבינו ניחא⁶⁰.

שייך אסור מן התורה⁴⁷.

דחלקו פטור. יש מהאחרונים שתמה על זה, ממה שכתבו התוס'⁴⁸ שבאיסור אכילת חרצן לנוזר איכא ג"כ איסור חזי שיעור, ואע"פ שחרצן אינו ראוי לאכילה, ולסברת הפמ"ג הוי חידוש ואינו חייב עליו אלא כשאכל ממנו כזית בבת אחת, ומוכח מדברי התוס' שאינם סוברים כן⁴⁹.

דלא שייך חזי לאיטרופי. במקום אחר⁵¹ הביא רבינו שהפמ"ג שם נסתפק בזה, וצידד שכיון שאם היה אוכל עם חזי זית זה עוד חזי זית בבת אחת היה חייב, אף זה נחשב 'חזי לאיטרופי', ואין צריך שיהיה ראוי להשלים השיעור לאחר אכילה זו אם יאכל עוד חזי שיעור, ולפי"ז אף כאן אסור חזי שיעור מטעם חזי לאיטרופי.

לאסור חזי שיעור. הישועות יעקב⁵² כתב כדברי רבינו, דאיצטריך קרא לאסור חזי שיעור בחמץ כשאינו ראוי לאכילה, מטעם אחר, שאכילת חזי שיעור נחשבת אכילה רק משום אחשביה, ובדבר שאינו ראוי לאכילה לא שייך אחשביה.

לא שייך לאקושי כל יראה לאכילה. אולם המהר"ם חלאווה⁵⁴

סק"ג. ⁴⁷ וכן צידד האבני מילואים בשו"ת סי' יד ד"ה עוד. ⁴⁸ שבועות כב, ב ד"ה אהיתירא. ⁴⁹ חלקת יואב יו"ד סי' ט. ⁵⁰ עי' לעיל אות א ד"ה וראיתי. ⁵¹ לעיל מצוה ג אות ח ד"ה ועי"ש ולקמן מצוה תב אות ד ד"ה ועיין. ⁵² אור"ח סי' תמב סק"ח. ⁵³ ומבאר שלדעתו חזי שיעור באכילת חמץ אסור מן התורה אע"ג דלא חזי לאיטרופי. ועי' שו"ת רעק"א קמא סי' קנד שצידד שבאכילת חזי שיעור בסוף יום ז' של פסח אין איסור תורה. ⁵⁴ פסחים מה, א ד"ה אמר. ⁵⁵ וכן נראה מתוס' הרשב"א שם מה, ב ד"ה כאן, דילפינן השבתה מאכילה לענין זה, עי"ש בזהב שבא אות פ ובסוף הספר. וכ"כ